

F62318 5

2304

575

**SKUTEČNÁ PRAVDA
O SOVĚTSKÉM
RUSKU**

-

**S KRITIKOU
ŠMERALOVÝCH A OLBRACHTOVÝCH
ČLÁNKŮ**

NAPSAL JAROMÍR NEČAS

Jos. Vetešník v Praze III

Naši dělníci si představují Rusko docela jinak, než jakým je ve skutečnosti. Sovětské Rusko bylo několik let uzavřeno všemu světu a tak se vytvořily jak v řadách dělnictva, tak v řadách buržoazie a kapitalistů docela mylné představy o skutečných poměrech v sovětském Rusku.

Jedni vypravují, že je v bolševickém Rusku hotové peklo, druzí přicházejí z Ruska a líčí tamní poměry jako ráj, zvláště před dělnictvem.

Z vůdců českého proletariátu navrátili se v poslední době z Ruska dr. Šmeral a red. „Rudého Práva“ Olbracht, kteří po příchodu do republiky vydali o svém pobytu v Rusku paměti a to dr. Šmeral „Pravdu o sovětském Rusku“ a Olbracht „Obrazy ze soudobého Ruska“.

Ani líčení dra Šmerala, ani Olbrachtovo neodpovídá pravdě.

Ani Šmeral ani Olbracht neotevřeli dělnictvu oči a nezbavili ho těch klamných iluzí o Rusku, které měli dělníci různých národů pro nedostatek informací z Ruska.

Olbracht se chová mnohem upfimměji a otevřeněji než Šmeral. Dr. Šmeral se řídí taktikou, kterou svého času odsoudil tak prudce starý a ušlechtilý vůdce německých sociálních demokratů, nezapomenutelný August Bebel, když polemisoval s Jifím Bernhardtem, nynějším redaktorem „Vossische Zeitung“.

Bernhardt zastával na sjezdu německé soc. demokracie r. 1903 názor, že dělnictvu není možno mluvit vždy plnou pravdu těmito slovy:

„I nezralým dětem zamlčují rodiče a učitelé mnoho, co ve skutečnosti vidí — a nikdo je proto nemá za lháře. Politický pedagog musí počítati s tím, že pravda stáda jeho strany žije ještě v představách získaných z cítění davu a že této pravdy nelze v boji postrádati.“

Proti tomuto názoru vystoupil starý August Bebel s plnou ostrostí a pronesl slova, jež jsou jako ušita na dra Šmerala:

„Kulturní duše vůdců“, kteří před davem zamlčují, kteří nalejí davu vždycky jen tolik moudrosti, kolik uznají za dobré, hrom a peklo, tu jsem si řekl: to je neslýchané, co tu je straně vmetáváno ve tvář. Kdo takové zásady hlásá, ten nemůže po právu patřiti dál ke straně...“

TISKEM
A. HAASE
V PRAZE

KNIHOVNA

00531732

Ukáží v krátkém rozboru Šmeralovy „Pravdy o sovětském Rusku“, jak si dr. Šmeral počíná a jak mlčí nejvíce tam, kde by měl právě mluvit. V tom spočívá hlavní chyba dr. Šmerala, že jeho kniha je pro znatele poměrů nejvýmluvnější tam, kde Šmeral mlčí.

To zamlčování skutečných poměrů v Rusku je hřích, kterého se dr. Šmeral dopouští na proletariátu čsl. republiky bez rozdílu národnosti. Pravý marxista nefixluje, nezatušuje slabých stran, počítá opravdu s danými poměry a ne s takovými, jaké by si přál mít...

Olbracht není praktický politik jako Šmeral — je to umělec, romanopisec, básník. Náleží ke skupině té hrstky nadšených lidí (Olbracht, Vajtauer, Malířová, Sonnenschein, Vaněk), kteří byli současně v sov. Rusku a kteří se maně dívají očima nadšenců, „přímocárých, jasných a nekompromisních bojovníků pro nový společenský řád“ a kteří i ve starých vůdcích sociálně demokratického hnutí a v jejich celé práci vidí zatemnění a rozředění marxismu, jeho zfalšování a znetvoření.

Proti dru Šmeralovi představují tio komunisté skupinu lidí opravdu ideových, kteří touží po naprostém odstranění znepravňujícího a zotročujícího kapitálu, kteří hledají něco nového, zcela nového — a kteří při svém blouzení, hledání a prorokování ztratili reálnou půdu pod nohama.

Olbracht toho dosud nenapsal mnoho — ale pověděl přece v těch několika článcích již dosti. Stal se u nás hlasatelem moskevského komunistického evangelia a pomáhá všemi silami své umělecké duše a svého dobrého pera rozbít sociálně demokratickou stranu a dělat z ní odbočku Moskvy.

Olbracht není ani českým sociálním demokratem, ani českým komunistou — podlehli úplně sovětské hypnóze a z každého jeho řádku (dokonce i verminologie) číší přímo ruský, moskevský komunismus. A protože byl Olbracht tak upřímný, možno se zabývat důkladněji jeho výroky.

Byl jsem v sov. Rusku po dru Šmeralovi a ve stejné době jako Olbracht a odnesl jsem si odtamtud dojem, který se úplně rozchází s dojmem dra Šmerala a kruhu soustředěného kolem Olbrachta a Vajtauera.

Podpisuji do posledního písmena zprávu anglické dělnické deputace po jejím návratu z Ruska a shodují se úplně s vývody německých neodvislých delegátů (Dittmanna a Crispiena). Pohyboval

jsem se v Rusku ve společnosti komunistů i nekomunistů — neuzavřel jsem se v úzkém kroužku sovětských vědců a komunistických příslušníků, jak to činil dr. Šmeral, Olbracht i Vajtauer. Rusko má 150 milionů lidí a jen 600.000 náleží ke komunistické straně — kdo chce poznat sovětské Rusko v jeho pravé podobě, musí tedy poznat komunisty i nekomunisty, musí jednat a mluvit i s opozicí, musí se dívat na to, jak žijí dělníci a sedláci ve své masce, jak žijí ve skutečnosti, a ne jak žije malá část komunistů v sovětských úřadech a několika vzorných institucích a továrnách.

OLBRACHTOVY ČLÁNKY A OBRAZKY
O SOUDOBĚM RUSKU.

I.

Obraz Moskvy.

Ivan Olbracht v „Obrazech ze soudobého Ruska“ (Díl I.): „Petrohrad a Moskva — mrtvá města. Tak jsme čítali v evropských novinách. Jenže tenhle ruch a šum a barvy jaksi špatně harmonují s představou mrtvol a trauzení automobilů je příliš energickým pohřebním doprovodem. Ale pochopíte ihned, proč mrtvé. Není výkladních skříní, jež udávaly ráz evropským velkoměstům. Ta tam jest typická nádhera klenotnických závodů, zmizely kožešiny, hedvábí, porcelán a sklo, pustý jsou výklady, za nimiž se v lákavém nakupení hromadily šanky a krabice s konservami, ovoce a sýry, ony mlsné skříně, před nimiž se pozastavovali různolící páni, polykající slínu, a na něž tiskli nosiky malí, otrhaní hoši, zadýchávající sklo. Toho již není. Jen tu a tam vidět krámk se zaprášeným výkladem a v něm jsou dětské hračky, zbytečnosti litinových trpaslíků do zahrad, jakýchsi figurin, bambusových toaletních stolků a manikur. To tu nechali a, chcete-li to koupit za cenu, nad níž se vám hlava zatočí, prosím! Na hlavní třídě jest antikvární krámk, květinářský závod a modní obchod, kde za velkým výkladem na mosazné holi jediný dámský klobouk, ohavně řvavý jako pro provazolekyně. Zmizely zlatočerné vývěsní štíty a zbyly jen nápisy, které byly příliš vysoko v poschodích nebo na hřebenech střech, ale jejich písmena, jako by těžce raněná, leží na boku nebo již vůbec spadla. Evropanští novináři mají pravdu: Hříbovní dojem.

Ale za to žijí jiné vývěsní štíty. Červené a bílé. Jsou svěží, jásavé a smějí se do záře březnového slunce. Všude, kam oči obrátíte. Na zdech a střechách činžáků, hotelů, vil, paláců. Červené a bílé. Nové a veselé....

... A všude tu bijí hlavní tepny života a odtud rozlévá se krev a teplo do žil továren, dílen, stavenišť, do soukromých bytů a ulic. Organismus pracuje ještě tempem poněkud zrychleným revolucí, ale již pravidelně a harmonicky. Nikoli. Moskva nezemřela, ani Petrohrad nezemřel. To jen život se přelil jinam. Pryč z burs a bank, obchodů a kaváren, pryč z restaurací, vináren, klubů a nočních místností. Tam byl evropský novinář zvyklý hledat život. Toho již nikdy nenajde. Nápisů bank zmizely a skla kaváren, prostřelená tu a tam projektily pušek, oprádaří pavouci.

Moskevská ulice plyne rušným proudem...

... Březnová ulice je veselá. Je zcela určitě veselá. Ptám se desetkrát sám sebe, není-li to radost jen u mně a nepromítám-li ji na venek, ale desetkrát si odpovídám, že nikoli. Je veselá to mladé slunce a vybledlé snahy na střechách, ty červenobílé nápisy, pesíře rozpustilé karikatury ve skříních sovětských nakladatelství, jsou veselé pohyby chodců, výskot dětí, tváře lidí. Ano, tváře lidí jsou jiné, než u nás. Jsou změněny. Takhle vždy nevyhlížely. Jako by z nich cosi spadlo, co na nich věky leželo, jako by se vykouply ve studnici jiné vody. Jsou svěží, jsou jasné, jsou plné důvěry v budoucnost, je v nich pozuání a jistota. Zpevněly a zkrásněly.“

Olbracht maluje našim dělníkům obraz Moskvy rázově a nespřímně. Maluje jim pěknými slovy Moskvu takovou, jakou by si ji přál mít a ne takovou, jaká je ve skutečnosti.

Kdežto Petrohrad dělá dnes dojem zpusťlého a mrtvého města, stala se Moskva za vlády bolševiků prvním městem v Rusku a panuje tam v určitých hodinách celý život. Hlavní příčina toho je koncentrace úřadů sovětských v Moskvě. V červnu 1919 bylo v Moskvě podle spolehlivé statistiky přes 200.000 sovětských úředníků a dnes jejich počet značně vzrostl, protože pasivní rezistence ruské inteligence je zlomena a jen velmi malá její část nevstoupila do služeb sovětských úřadů. Moskva je dnes opravdové politické centrum celého Ruska — odtud také vnější ráz Moskvy nabývá vzhledu velkého úřednického místa.

Dle úřední statistiky žilo v Moskvě na jaře 1919 1.435.000 obyvatel. Od té doby se počet obyvatel příliš nezměnil, protože z pů-

všedních obyvatel Moskvy se stce mnoho vystěhovalo na venkov, za to však přibyló hodně nových sovětských úředníků.

Moskva není dnes tím veselým, bílým městem, jakým byla před válkou. Poslední léta vřískla jí ráz pochmurný, šedý a smutný. Za pět neděl, které jsem strávil v Moskvě ve stejné době jako Obracht, viděl jsem se zasmát lidí jen v komunistickém klubu, v divadlech a jen tu a tam na ulici. Je to zjev zarážející, uváží-li se, že východní Slované (a zejména obyvatelé Moskvy) byli vždy lidé dobrosrdeční, veselí, temperamentní. Smutný obraz Moskvy zviřuje zvláště, že se v Moskvě nestaví a nepracuje. Stavební činnost je zastavena úplně, takže i v samém centru města a na nejživějších místech bíjí vady a povstalé nedostatky na domech, fasádách, dlážděních a chodnicích přímo do očí, sady a parky jsou nepěstovány a celé určité komplexy jsou spustlé.

Ve středu Moskvy je několik shofelých a rozebraných domů a kusiny jsou ponechány venku — na stavbu těchto zruinovaných a shofelých domů nikdo nepomýšlí. Fasády domů jsou neopravovány, takže na příklad i budova slavného „Moskevského chudožestvenného féatru“ (uměleckého divadla) je otlučena a dům dělá z venku bídný dojem. Velká část krámů byla zavřena a za revoluce poškozena, dnes stojí většinou pusté a jejich dvěře z venku polepeny různými propagačními plakáty a úředními vývěskami. Mnoho vytlučených oken je zakryto prkny.

Dláždění, které bylo špatné i za normálních, mírových časů, je dnes v nejhorším stavu. Na nejjrekventovanějších místech jsou v dláždění díry a vady, které by měly být okamžitě opraveny.

Budovy uvnitř nejsou rovněž opravovány. Není dnes v Moskvě mnoho úplně bezvadných budov, na kterých i zevně i uvnitř by nebylo třeba oprav a ve kterých funguje i vodovod. Za velkých mrazů v zimě byl vodovod značně poškozen, mnoho trub a rour popraskalo a na dokonalou opravu není dnes pomýšlení.

Přes to že se z Moskvy mnoho lidí vystěhovalo, a že obchody byly z velké části pozavírány, je velká bída o byty. Hlavní příčinou je množství úřadů a příliv úředníků.

Prekvence na ulicích je živá, avšak jen v hodinách, kdy začínají a končí úřední hodiny, t. j. podle sovětského času v době kolem desáté hodiny dopoledne a čtvrté odpoledne. Električky jezdí však ve velkých intervalech, často až hodinových (pravidelně třeba

čekat přes půl hodiny) proti několikaminutovým intervalům ze časů předrevolučních, kdy bylo vláde rychlé a pohodlné spojení. Proto také jsou nyní električky v Moskvě vždycky natáty do posledního místa a oblepeny pasažery ze všech stran jako moučnami. Kdyby viděl německý neb i náš konduktér, zvyklý na pořádek, moskevské električky v květnu 1920, zemřel by na místě. Za jízdu platí se 7 rublů. Plošina vpředu je rezervována pro ženy s malými dětmi a pro sovětské úředníky ve službě, kteří musí mít legitimaci.

Izvozců je v Moskvě mnoho. Z Petrohradu vymizeli úplně, v Moskvě však dělají dobré obchody. Jsou ovšem nespokojeni, protože musí často jezdit zadarmo celý den s „tovaryši“ ze sovětu a vedle toho dovážet, rovněž zdarma, dříví z vesnic a ze stanic do Moskvy. Flakry není čím a není kde je opravovat, obchody jsou zavřeny a izvozcůl nedostávají od vlády potřebného maziva a materiálu. Zabítí 7 hřebíků do podkopy stojí 500 rublů a nejnattnější práce kovářské není možno provádět, protože kováři nemohou většinou pracovat pro nedostatek uhlí a železa. Proto také jsou jízdy drožkou v Moskvě velmi drahé. Za krátkou jízdu žádají fiakristi 3000 rublů, za několik hodin 10.000 rublů. Přesných norem není, musí se smlouvat. Přes vysoké ceny dělají fiakristi dobré obchody a stále jezdí, buď se sovětskými úředníky nebo se „spekulanty“. (Běžný termín pro naše keřasy.) Člověk prostředně situovaný nemůže si dovořit jízdu fiakrem.

Autá slouží jen státním a vojenským účelům, privátní osoby auty vůbec nejezdí. Automobilová a mtocyklová frekvence je v Moskvě dosti značná. V autech je vidět nejvíc krasnoarmějce.

Až na Velkou operu, která je v létě zavřena, hrají všechna divadla a jsou stále plna. Herci hrají dnes ovšem jinému publiku, většinou dělnickému a vojsku, které však vyhledává se zájmém i zálibou nejen lehké veselé kusy, nýbrž i klasické hry. S divadelními volnými listky provozuje se spekulace ve velkých rozměrech, za lístky na představení Šaljapina platilo se pod rukou i přes 10.000 rublů.

V Petrohradě byly sochy a pomníky bývalých carů většinou ponechány, v Moskvě jsou však odstraněny. Na místě velkého pomníku Alexandra III. bude postaven pomník „Osvobozeného trudu“. Sovětská vláda postavila v Moskvě řadu nových pomníků

a soch, zejména osobně proletářské myšlenky, busty Marxovy a soc. vůdci, sochu Ševčenkovu atd. Materiál, z něhož tyto sochy jsou postaveny, je však špatný, sochy se drobí a rozpadají. Ševčenkovci na příklad upadla pravá ruka a obličej není téměř po-
mať...

Dřívější centrum obchodu v Moskvě „krytajgorod“ je nyní jako po výměně. Všechny obchody a sklady jsou uzavřeny.

Za to žije nyní nelegálně „Sucharovka“ (v ústech lidu nazývaná též „Ukrajina“, protože mnoho produktů odtamtud pochází), dále „Debotnyj rjad“ a jiné trhy, kde přes zákaz vlády a přes pro-měšedování provádí se stále pod rukou volný obchod.

Na volném trhu panuje opravdová anarchie. Vláda není s to potlačit spekulaci, jež nabyla v Moskvě obrovských rozměrů. Kefasuje se se vším, nač si člověk jen vzpomene.

V Moskvě spekuluje nyní všecko (dětí i starci, býv. buržoasie i děmici různých kategorií a venkovani). Proti čtvrtému domu sovětu vidět jsem na chodníku chlápce asi 4 roky starého, který také obchodoval s cigaretami a měl plnou ruku sovětských rublů. Čezvyčasně komise jsou proti masce spekulantů bezmocné. Již kolikrát bylo zakázáno prodávat vůbec na „Sucharovec“, ale fakticky nebylo možno zákaz provést. Přijdou vojáci, seberou prodavače i kupující, ale za několik hodin se obchoduje znova.

Sovětská psychosa je hladová. *Jíst se masí a ždnný zá-kaz svobodného obchodu nebude dodržen, pokud nebude štady postardno o dostatečné legální zásobování obyvatelstva. Je to přímo trapantní ukaz: Svobodný obchod je zakázán a při tom celá Moskva z volného obchodu žije. Je to něco podobného našemu listkovému zásobování za vojny, jenže tu v Moskvě je přestupování předpisů daleko větší a nezbytné, má-li být člověk živ.*

Jak velký je hlad po zboží, ukazuje nejlépe okolnost, že zboží nemonopolisované na příklad černidlo na boty, kartáčky na zuby, různé předměty toaletní (drobné), dále předměty domácího uměleckého průmyslu atd. prodávají se v četných obchodech a stanech na ulici. Zmonopolisovány jsou dnes vlastně všechny důležitější životní potřeby, na příklad: mouka, chléb, sůl, cukr, obuv, šaty atd.

Prodej knih podléhá zvláštnímu povolení, takže dnes není možná dostat knihu beze všeho v příslušném skladě nebo knihkupectví. Za to však prodávají se všude na ulicích nelegálně i vzácné knihy za poměrně levné ceny. Přijde obchodník a rozloží někde na chodníku nebo u plotu ruské klasiky i předměty umělecké ceny a prodává kolemjdoucím. Knihy a umělecké věci, starožitnosti a pod. jsou dnes v Moskvě poměrně nejlacinějším ze všeho zboží pod rukou prodáváného.

Na moskevských boulevardech prochází se mnoho lidí a jsou mezi nimi i elegantně oblečené dámy a pání. Zvlášť čilý život začíná večer, kdy jsou na boulevardech kolem vnitřního města obsazeny téměř všechny lavičky. I v pozdních nočních hodinách Moskva žije. Na některých boulevardech, na př. tverském, je večer a v noci dosti prostitutek, které se tu zdržují až do 4–5 hodinu ráno. Prostituce reglementovaná byla sice odstraněna, avšak za to tu bují prostituce nereglementovaná. Existují též různé privátní domy a privátní hostince, které přijímají prostitutky a jejich hosty. Těžké životní poměry dehánějí k prostituci i ženy, které by se jí jinak ztěžší oddávaly. Kdyby byl Olbracht vyšel někdy ze začarovaného komunistického kruhu v druhém domě sovětu a šel se několikrát podívat v noci na boulevardy moskevské, mohl vidět na vlastní oči celou tu velkou hmotnou a mravní bídu.

Sociální revoluce v Moskvě měla za následek zastavení většiny části továren. Pohled z „Vorobjovy gory“, odkud je vidět celou Moskvu, je smutný. Z komínů továrnic se nekouří a pohled na tovární čtvrt města je pro toho, kdo má rád proletariát a kdo ví, co značí pro dělnictvo upadnutí a zastavení výroby, zvlášť tragický...

Ne, Ivaně Olbrachte, proletářské město musí vyhlížet po dosažení socialistických (nebo komunistických) ideálů docela jinak než vypadá dnes Moskva.

I proletářské město musí mít zboží potřebné obecnstvu a nesmí překvapovat svojí pustotou a prázdnotou.

Proletářské město musí být veselé a spokojené, šťastné!

A tvrdíte-li, Ivane Olbrachte, že „Petrohrad a Moskva nevy-měly, že se to život jen přelil jinam“, uvádíte v omyl naši děl-nickou veřejnost.

To je právě ze všeho nejsmutnější, že Moskva žije rušně jen v dobách úředních hodin a že zvláště život v dělnických částech města a továrním rayonu velmi poklesl.

2.

O sytých a hladových lidech v sovětském Rusku.

Olbracht v „Obrázecích ze soudobého Ruska“ (I.)... „Na ruském venkově jsou spousty potravin, na Sibiři hníjí hory obilí, ale není vlaků, které by ho do Moskvy dopravily“...

... Od dvou do šesti jest oběd. U pokladny II. domu sovětu jste si koupili na půl měsíce napřed poukázky na obědy, z nichž jeden stojí 18 rublů a na večere po 10 rublech. U této po-kladny se platí také vše ostatní: byt, zásoby, které dostáváte, prádlo. Prádelna jest v domě, také holič, který má měsíční mzdu. Obědvá se za bíle prostřenými stoly v přepychovém sále, vyčítanovaném hadvábím, s křišťalovými lustry, zlace-nými svícny a plyšovými pohovkami. Zde sedíme všichni po-hromadě: dělníci a sedláci, kteří přijíždějí z evropského i asijského venkova k zasedání sovětu či sjezdům odborových orga-nizací, vojáci, studenti, úředníci Narkominodělu, dělníci II. domu, velmi elegantní soudružka — chtělo by se dokonce říci slečinka — se závojem a saténovými ndušnicemi vedle soudruha v zá-stře, který zametá chodby a půli na dvoře zmeřl, vynesené z našich pokojů. U vchodu do jídelny sedí žena, která v kbelíka horké vody myje stříbrné přibory, odevzdávané jí lidmi, vy-cházejícími z jídelny. U té si vezmete přibor a zasednete. Sou-družce, rozndšejší jídlo, dá se obědový lístek a ona vám přine-se oběd. Je takový: čtvrt libry výborného černého chleba, talíř polévky, obvyklejné zelno, rybi nebo s jahelnou krupicí (polévka se nalévá z velkých stříbrných mís), pak denně kousek

masa buď hovézího, skopového či vepřového, nebo řízek jakési velké sladkovodní ryby, snad jesetera; k masu je zeli, jahelná kaše, čočka nebo brambory. Oběd jest velmi sytý. Pro jídlo si také možno dojít do kuchyně — ovšem sám — a donesti si iuž do pokoje. Při obědě jde vše čistič, rychle a prostě. Nič není soudružkám jídonosičkám cizějšího, než nedůstojné po-klonování a úsměvy lidí, odkázaných na milodar zpropitného. Lihových nápojů není. Na každém stole stojí láhev vody a shle-nice. K večeri, která se pořádá mezi osmou a desátou hodinou, bývá obvyklejné čočka nebo krupicová, jahelná či bramborová kaše, buď mašičné nebo cukrované nebo polévané klukovovou šťávou. Večere příliš vydatná není, ale již tato dvě jídla by k životu stačila. Ale kromě toho se vydává ve skladisti II. domu sovětu další půl libry chleba na den, trochu dobré náhražkové kávy nebo vzácného dnes čaje, něco mouky, jahel, oleje, cukru, soli, někdy slaneček nebo suchary, kousek salámu, sýra, tabák, sirky, vše v nevelkém, ale dostatečném množství. Větší zásoby se vydávají pouze před svátky, kdy ani kuchaři nepracují a kdy ten, kdo není nikam pozván, si musí uvařit sám. V II. domě sovětu je kromě velké kuchyně ještě malá s kamny asi pro čtyřicet hrnců a tam si celý den kuchtí soukromníci. Všechna kamna na světě mají místa, kde je příliš velký žár, a místa, kde to vůbec nehřeje, a že se tedy z každé čtvrti sta kuchařek nad čtvrti sta hrnci někdy ozve: „Ale poslyšte, soudružko!“ nebo: „Ale dovolte přece, soudružko!“, což nezazní vždy právě nejlíbenější, nu, to by se tedy na celém ostatním světě také dalo. Za měsíční přiděly platím asi 150 rublů, za půl pokoje 120, za obědy a večere 840, což jest měsíčně 1110 rublů. Mzda průměrného moskevského dělníka jest 5000 rublů měsíčně. A tak, jako já, žije většina pracujících lidí. Znám tři podobná společná obydlí, jako jest II. dům so-větu, viděl jsem stravování studentů na uni-versitě, stravování ve dvou moskevských továrnách, vím, jak se vaří členům vlády v Kremlu, sám, dokud jsem zde ještě nejedl, jsem dostával přiděly, jaké se dávají dělni-kům, stravujícím se doma; všude je to téměř stejné. Soudruh Lenin nežije také jinak. V to-

v dracích není denně masa, ale jídlo je poněkud
sytější a přiděl chleba větší. A stejně jako v
Moskvě se žije ve všech centrech Ruska, na
venkově, pokud nebyl nedávno vyloupen Deni-
kinem, značně lépe. Pravda, nadbytek není, ale
o hladomoru může mluvit jen hloupý nebo zlo-
myslný evropský novinář, a o nedostatku jen
ruský zlověk, vzpomínající stále na mírové po-
měry a zvyklý ničím nešetřit; průměr je lepší
než v Čechách, nepoměrně lepší než v Německu
a okrajových státech, a s poměry vídeňskými
se ony zdejší srovnávat vůbec nedají..."

Ivan Olbracht v „Rudém Právu“ dne 26. září 1920:

...Každý pracující člověk v Rusku dostává potravinové
lištky, za něž nakupuje velmi levně (libru chleba na př. za 1 rubl
80 kopějek) a tržebné ceny 450 rublů jsou určeny pro lidi ne-
pracující, kteří se tak vydávají z posledních skrytých úspor a
jsou konec konců práce jen donucení přihlásit se o práci, nebo
pro lidi, kteří dávají posud přednost pracovat nikoli v kolektivu,
nýbrž na vlastní pěst (drobní výrobci, obchodníci) a dříve tedy
své výrobky prodávají a dříve nakupují; těchto lidí jest ostatně
již málo. Pokud veřejně zásobování měst vážne a dělníci jsou
nuceni přikupovati na veřejném trhu, jsou dle toho poměrně
zvýšeny i jejich mzdy. Průměrná mzda dělníková není ostatně
5000 (taková byla na jaře), nýbrž 10 000 rublů měsíčně. Nějaké
nespravedlivé rozdělení potravin nebo vykořisťování jest sy-
stémem předem vyloučeno, poněvadž o rozdělování po-
travin, mzdách atd. nerozhoduje nikdo jiný, než
právě zas dělníci sami..."

Je si vědom Ivan Olbracht, čeho se dopustí, když líčí takovými to
způsobem život dělníka v Rusku?

Dopouští se právě takového klamání proletariátu jako měšťácký
tisk Evropy, který ve svém strachu před socialismem a dělnickou
vládou neopomenu ani jednu záminku, kdy mohl napadnout nejen
vládu sovětu, ale i myšlenku socialistickou vůbec.

Měšťácký tisk líčí Rusko jako peklo — Ivan Olbracht maluje
dělnictva zase ráj...

Věnoval jsem za svého pobytu otázce zásobování obyvatelstva
a zvláště dělnictva největší pozornost a studoval jsem i sovětské
úřední prameny týkající se tohoto oboru.

Část svých pozorování uveřejnil jsem svého času jako serií
článků ve „Večerníku Práva Lidu“ — na zakročení akčního výboru
Velké Prahy bylo však další uveřejňování zastaveno. Nemohl jsem
se tehdy podepsat, protože jsem měl obavy, že by za to byly
potrestány osoby v sov. Rusku, s nimiž jsem se stýkal a že bych
uškodil zvláště mně drahému a váženému soudruhu Vynnyčenkovi,
později vyjmenovanému místopředsedovi sovětu národních komi-
sariátů na Ukrajině a ukrajinskému sověтовému komisaři zahraničí.
Zůstával jsem s ním v Moskvě a náš poměr byl sovětským úřadům
dobře znám. Při exponovaném postavení, jaké zaujímal soudruh
Vynnyčenko, nebylo mně možno podepsat tenkrát články, abych
nepodkopával Vynnyčenkovi půdu a nedal zbraň do rukou jeho ne-
přátel.

Vylíčím tedy naši dělnické veřejnosti obraz života dělníka v sov.
Rusku, pokud se týče jeho zásobování a hmotného blaha jako jsem
učinil již jednou v „Právu Lidu“, tím, že tehdejší vylíčení ještě
doplním.

Obraz ten je neobyčejně truchlivý, protože v sovětském Rusku
panuje mezi městským proletariátem bída a hlad.

Diagramy uvedené v líčení pocházejí z výstavy „Trudu“, jež
byla pořádana komisariátem práce. Při tom musím se zmínit
o jedné okolnosti, jež charakterisuje dobře neupřímnost ruských
bolševiků k cizím soudruhům a jež svědčí o tom, že pracují před
nimi opravdu jen „potěmkinskými vesnicemi“. Ve výstavě
„Trudu“ bylo jedno celé oddělení s tabulkami a diagramy o záso-
bování obyvatelstva a zvláště dělnictva. Před příchodem an-
glické dělnické deputace bylo toto oddělení z výstavy rychle od-
straněno. Snad nedopatřením se stalo, že ve vedlejším oddělení
zůstaly ještě diagramy, které jsou níže uvedeny. Bylo mně na-
bídnuo, že se mohu podívat na diagramy a tabulky, jež byly před
Angličany uklizeny. Odmítl jsem s poděkováním, protože mně
osobně dostačily úplně i zbylé diagramy a studium skutečného
života moskevských obyvatelů.

Nečekal jsem také, že do Čech přijedou dr. Šmeral a Olbracht,
vůdci dělnictva, s naprosto nesprávným a jednostranně příznivě

„kresleným obrazem poměrů. Nenapadlo mně ani, že by se pro sociální revoluci mohlo pracovat jinak než pravdou... Kdybych byl našel, jak se poměry u nás budou vyvíjet, byl bych použil náhlavního přístroje.“

V komunistickém zřízení ruském nebyla peněžní mzda dosud odstraněna. Otázka mzdy působí naopak bolševikům mnoho starostí a je předmětem mnohých ávah, protože peněz je dělníku v sovětském Rusku právě tak třeba jako u nás — ne-li ještě více — neboť příděl potravin je dnes v Rusku tak malý (jak dokládá již uvedené zkušenosti i úřední data sovětské vlády), že dělník musí za druhé peníze mnoho dokupovat, aby uhájil holý život a neumřel hladem.

Mzdy dělníků v sovětském Rusku velmi kolísají, není až dosud přesných pravidel pro všechny druhy dělníků a též i zákonně stanovení výše mzdy pro určité kategorie dělnictva existuje vlastně jen na papíře. Zákonů a předpisů o mzdě bylo sice vydáno mnoho, avšak praktický život opravuje papírové předpisy a ávahy, jež jsou jinak velmi dobré a humanitní, jež však vládou ranou nemohou být dodrženy.

Mzdy dělníků navrhuji příslušné odborové svazy a předkládají je po vypracování k potvrzení „Všeruskému sovětu odborových svazů“, odkudž musí být zaslány ke konečnému schválení komisiariátu práce. Teprve po přijetí těmito instancemi nabývá stanovení výše mzdy zákonné síly. Hlavním pracovníkem v tomto oboru je Reznikov, který vede tarifní oddělení „Všeruského sovětu odborových svazů“. Jeho práce je za nynějších těžkých poměrů a za hladové krize velmi těžká.

Ze začátku odstranili bolševici v Rusku vůbec různé druhy mzdy a uzákonili jednotnou mzdu. Narazili však na takové potíže, že musili tyto zákony brzy odstranit a zavést různé kategorie mzdové s maximálním platem. Dnes zavedeny jsou v sovětském Rusku — tak jako u nás — téměř všude akordní mzdy a odborníci, vedoucí úředníci a inženýři dostávají jako „speci“ (t. j. specialisté) mzdy vyšší. Tak na př. pracují dnes petrohradští kovodělníci všichni akordně (100 proc.), kdežto v červnu 1918 pracovalo akordně jen 21·4 proc. všech dělníků v Petrohradě.

Zavedení akordní mzdy bylo prováděno hlavně začátkem r. 1919 a po jejím zavedení zvýšila se výroba v některých závodech až

o několik set procent. (V závodech Semenova v Petrohradě o 203 proc., v některých mech. závodech o 524 proc.)

Dělnictvo v sov. Rusku nebylo v poslední době spokojeno se zaváděním vysokých odměn specialistům a mnoho soudruhů protestovalo proti přibírání buržoazie na vedoucí místa a proti jejímu lepšímu placení. Protestovali proti tomu hlavně proto, že jim byla v první době bolševismu absolutní rovnost platů vychvalována jako osvobození práce a rovné hodnocení všech lidí.

Devátý sjezd Komunistické strany, jenž se konal v Moskvě od 29. března do 4. dubna 1920, obrátil se však proti těmto myšlenkám dělníků a vydal ostrou resoluci proti těm, „kteří se domnívají, že dělnický stav může rozřešit svou úlohu bez přibírání specialistů buržoazní školy“.

Sjezd ruské komunistické strany, jejíž centrální výbor vládne dnes vlastně Ruskem, prohlásil dále (v dubnu 1920), že „ty demagogické živly, které počítají v tom ohledu na zaostalé části dělnictva, nemohou stát v řadách strany naukového socialismu. Lepším administrátorům, inženýrům, technikům atd. musí být umožněno žít v příjemnějších poměrech...“

Po třech letech dospěla tedy sovětská vláda v Rusku k takovým názorům, jež v první době bolševismu nikdo ani nesměl vyslovit, aby se nepřipravil o sympatie dělnictva.

Nejmenší mzda dělníka v sovětském Rusku je podle nyní platných předpisů 1200 rublů, nejvyšší 4800 rublů měsíčně. Při akordní práci a při práci přes čas může docílit obyčejný dělník sovětského Ruska i se započítáním premii maximálně 10.000 rublů. Pravidlem je, že zvýšení mzdy za práci přes čas a za výkonnější práci nemá obnášet více jak 200 proc. základního platu. Profesionisté, zvláště cizí, t. zv. „specové“, jsou placeni dobře (až několik desítek tisíc rublů měsíčně). Určité normy platu tu neexistují. A přece ani profesionistům platy naprosto nestačí, jak dokázal nedávno návrat švedských montérů ze sovětského Ruska, kteří byli s velkou námahou získání a proti ruským dělníkům skvěle placeni. Nemohli však ani oni vystačit a vracejí se proto domů. Nyní najala sovětská vláda německé dělníky.

(Potraviny měří se v Rusku na funty, 1 funt = 400 g, čili nář. 1 kg je 2½ funtu.)

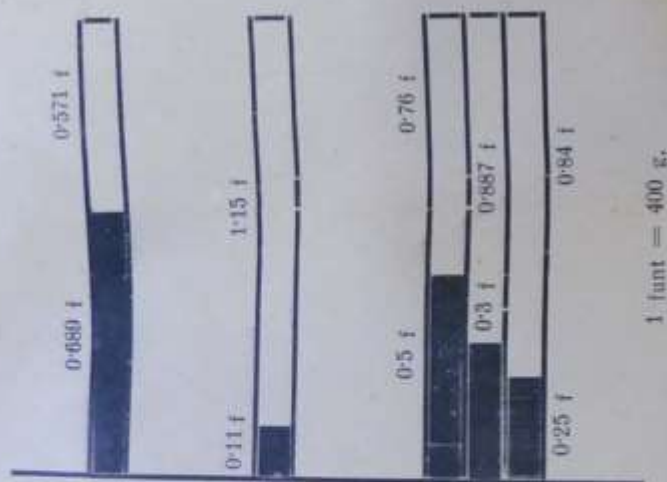
V září 1918 činil přiděl 0·11 f, a 1·15 funtu musilo být koupeno.

Pro rok 1919 ukazuje statistika, kolik činil skutečný přiděl chleba v různých kategoriích (I. kategorie: vojsko, dělníci pracující v zmlouvaných závodech, II. kategorie ostatní dělníci, zaměstnanci sovětské atd., III. kategorie buržoasie.)

Sestavili se tyto údaje v přehlednou tabulku, sledá se ihned názorně, kolik chleba musil nakupovat pracující člověk v sov. Rusku ze své malé mzdy za závratné přímo ceny, aby uhájil živobytí. (Viz diagram č. 1.)

Diagram č. 1.

Úřední sovětová tabulka statistická,
vyložena na výstavě „Trudu“, pořádané v komisariátu práce
v Moskvě v červnu 1920.

- Chléb, který si musil dělník přikupovat za spekulativní ceny, aby dosáhl normálního množství potřebného k výživě.
- Chléb, který byl dělníkovi přidělen sovětskými úřady.

Z této tabulky vidíme jasně, jaké nepravdy se Olbracht dopouští, tvrdí-li, že „v továrnách sice není denně maso, ale že jídlo je poněkud sytější a přiděl chleba větší“ (než na př. u vůdců komunistů v druhém domě sovětu a u členů vlády v Kremli!).

Z nepravdy usvědčuje však Olbrachta nejen horší úřední tabulka, ale i slova Leninova pronesená na 3. sjezdu ruských odborových sdružení v dubnu 1920 (viz „Pravdu“ 9. dubna 1920):

„Existujeme dva roky a jaké jsou toho nyní následky? Dospěli jsme nyní k velké hladě dělnické třídy. Diktatura proletariátu vydala dělníky dvouletému hladu. To bylo zjištěno číselně. Za roky 1918 a 1919 dostali průmysloví dělníci pouze 7 pudů na osobu“. (1 pud = 16·38 kg).

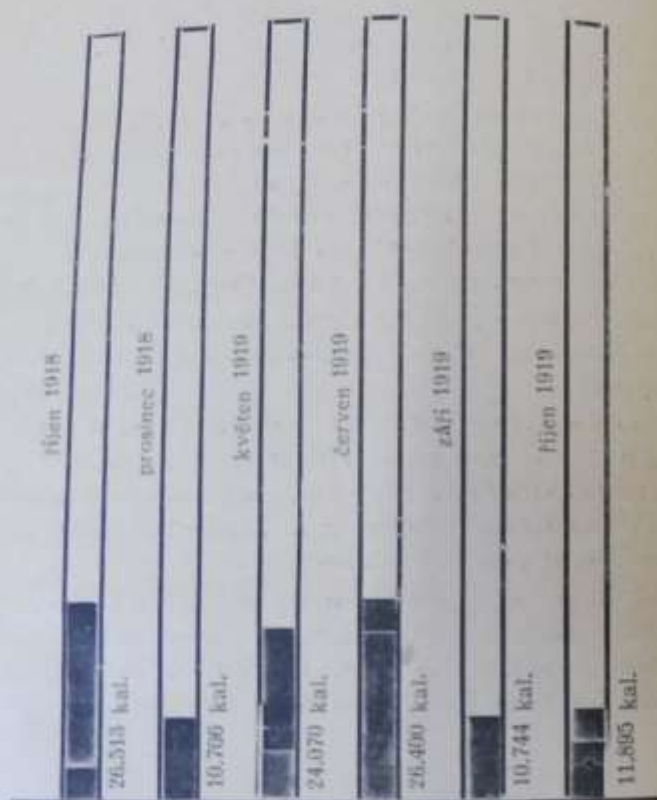
Tato slova Leninova odhalují v plné strašné pravdě hlad dělnictva v sovětském Rusku. Přepočteme-li totiž údaje Leninovy na denní porci, zjistíme,

že průmyslový dělník v sovětském Rusku dostával v r. 1918 a v r. 1919 denně průměrně 160 g za režijní předepsanou cenu (1 funt = 1 rubl 80 kopějek), ostatní musil dokupovat na trhu za spekulativní ohromné ceny, jejichž výši níže uvádíme.

Uvážiti dlužno při tom okolnost, že dělník v sov. Rusku nedostane téměř nikdy masa (to je velkou vzácností — 1 kořské maso bylo většinou spotřebováno v zimě 1918 a 1919); dovedeme si tedy představit, jak dělník v sovětském Rusku dnes žije.

Neméně důležitou je druhá úřední přehledná statistika (jež byla uveřejněna a vystavena rovněž ve „Statistice Trudu“ v Moskvě v komisariátu práce. Tato druhá statistika ukazuje, kolik činí skutečná potřeba všech potravin člověka měsíčně a kolik bylo v Moskvě v době od října 1918—1919 lakticky úřady a rozdělovacími orgány rozdáno:

Průměrná sovětská tabulka statistická.

□ značí množství potravin, kterého se dělníkům nedostávalo do normální potřeby (měřeno v kaloriích),

■ značí množství skutečně přidělených potravin.

Za základ užití tu jako měřítka tepla, měřeného kaloriemi. Je to se vyvine v orgánech lidských po požití určitého množství potravin. Odborníci lékařství a sovětská vláda sama stanoví počet potřebných kalorií tepelných měsíčně 108.000, má-li být člověk normálně živ.

Dělníci v Moskvě nedostávali však tolik potravin, než by potřebovali (v kaloriích vyjádřeno):

v říjnu 1918	26.513	kalorií
v prosinci 1918	10.706	-
v květnu 1919	24.070	-
v červnu 1919	26.400	-
v září 1919	10.744	-
v říjnu 1919	11.895	-

Ostatní potraviny musili si obyvatelé Moskvy přikoupit ze své mzdy. (Viz diagram č. 2.)

Na venkově paměť nedostatek stejně jako v Petrohradu a v Moskvě, ba na některých místech byla vyživovací situace dělníků přímo nesnesitelná. *Velká masa ruských mužů žije dnes v Rusku poměrně dobře, stejně jako náš sedlák, ale dělník je v průměru živěn nedostatečně.* Příkladem toho jsou údaje dělnických představitelů závodních komitétů vjaznikovských továren.

Dělníci uveřejnili tyto svoje údaje v č. 66. „Ekonomičeské žizni“, t. j. hlavního národohospodářského listu sovětského Ruska, jenž je vydáván „Vyšší radou národního hospodářství a národními komisariáty financí, zásobování a zahraničního obchodu“.

V tabulce udána je výše skutečných přidělů potravin ve funtech a vedle toho udáno je ve funtech to množství potravin, kterého je člověku minimálně třeba k životu (t. z. životní minimum). Uveřejněná statistika „Ekonomičesk. žizni“ vyhlásila takto:

Měsíc	Přidělené potraviny ve funtech	Základní minimum	Kolik procent životního minima (t. j. skutečný přiděl)
Srpen	4 1/2	124	3,3
Září	7 1/2	120	39,1
Říjen	50 1/4	124	40,2
Listopad	37	120	30,7
Prosinec	10 1/2	124	8,5
Leden	29 1/2	124	23,6
Únor	19 1/2	112	17,2
Celkem	222 1/2	848	26,2

Sestavíme-li údaje v přehledný diagram, vidíme, jasně na první pohled, kolik scházelo dotyčným dělníkům v sovětském Rusku do životního minima. (Viz diagram č. 3.)

Podle těchto údajů dostávali tedy dělníci 26,2% svého životního minima a 73,8% všech potravin byli nuceni kupovat na trhu od spekulantů za ceny, jež byly výše převyšuje mnohonásobně mzdy dělníků.

Chceme-li znáti, kolik dělník mohl za svou mzdu na trhu nakoupit, uvedeme opět úřední sovětské údaje, doplněné skutečnými cenami na trhu v Moskvě.

Stagnantní cen potravin od r. 1913 do r. 1919 ukazuje nejlépe úřední statistika „Ekonomič, Žizně“ z 20. května 1919. Vezmeme-li ceny potravin v roce 1914 za základ jako 100procentní, dostáváme tuto tabulku:

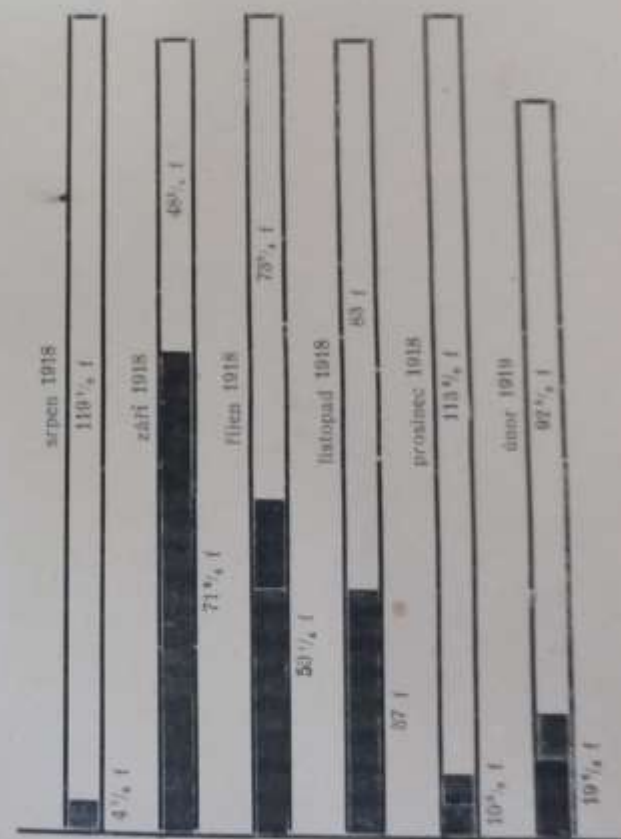
Rok	Celá početí	Sádlo	Brambory v procentech	Mléko	Cukr	Maslo
1914	100	100	100	100	100	100
1916	2.000	240	145	171	171	359
1918	26.080	8.800	6.909	4.257	20.333	3.873
1919	144.000	48.000	41.183	14.287	100.000	17.777

To značí, že cena pečeného chleba v roce 1919 je 1.440krát vyšší než v roce 1914, cena sádla 480krát vyšší, cena bramboru 431krát vyšší, cena cukru 1000krát vyšší atd.

A za tyto strašné ceny musil dělník dokupovat to, čeho se mu k životnímu minimu nedostávalo. Je ovšem pravda, že leží znehodnocování a konečné odstranění peněz přímo v programu komunistické strany, neboť vede konec konců při ideálním dosažení cíle ke kolektivnímu způsobu života. Avšak zatím trpí dnes v Rusku nesmírným zdražením právě nejvíce proletariát (a malí zaměstnanci sovětských úřadů a institucí, jež možno z velké části nazvat též dělníky hlavou a rukou), ježto buržoazie ve starém slova smyslu nyní v sovětském Rusku vlastně už neexistuje, byla pokořena, zlomena, vyhnána ze země a zproletarišována, a sedlák venku zdražením životních produktů není zasažen, protože má potraviny doma a nemusí je kupovat. Sedlák v Rusku shromažďoval ještě před rukem přelímané sumy peněz za prodávané životní potřeby právě tak, jako naši nemilosrdní venkovští magnáti. Dnes však za peníze

Diagram č. 3.

Úřední statistika „Vyšší Rady národního hospodářství“ a komisariátů, zásobování a národního hospodářství, sestavená podle údajů představitelů závodních dělnických rad továren vjazovského rayonu.

- Skutečný příděl potravin.
- Kolik musili dělníci přikupovat za spekulativní ceny, aby uhájili životní minimum.

už těžko něco prodá, počítá všeobecně s tím, že peníze sovětské vlády nebudou mít ceny a prodává buď za staré carské ruble nebo vyměňuje za zboží. Za sovětské ruble prodává jen docela zřídka, když je k tomu donucen.

Tak odnášidnes velké zdražení potravin a životních potřeb nejvíce měšťský proletariát.

V poslední době se poměry v tom směru ještě zhoršily, neboť právě od r. 1919 ceny všeho rapidně rychle vzrůstaly, jak ukazuje tato tabulka, vyňatá z knihy Friedmanovy: „Státní hospodářství a peněžní obrát v Rusku“ (vydáno státním nakladatelstvím v Moskvě v r. 1919), při čemž údaje Friedmanovy jsou doplněny v poslední rubrice skutečnými cenami na trhu v Moskvě v červnu r. 1920. (Viz tab. na str. 41!)

Podíváme-li se dohře na poslední ceny v této tabulce a srovnáme-li je s maximální mzdou dělníka, jakož i s nahře uvedenými diagramy, ze kterých je jasno, kolik procent potravin musil by dělník dokupovat na trhu, kdyby chtěl dosáhnout životního minima nebo k normálnímu životu nezhytatých potravin, vidíme, že může za svou mzdu nakoupit jen nepatrný zlomek skutečných potřeb.

Za celou měsíční mzdu 4800 rublů může nakoupit na trhu několik funtů chleba nebo 5 až 6 slanečků atd.

R. Jarskij vylučuje tyto poměry ve své knize „Mzda dělníků a tarifní politika“, vydané národním komisariátem financí (v roku 1919) takto:

„Ve skutečnosti takové produkty jako jest maso, bílý chléb, mléko a pod. staly se nyní nedostupnými nižším kategoriím pracujících. Totéž platí i o obuvi, šatstvu a jiných předmětech denní potřeby. Dělníci živi se a oblékají mnohem hůře nežli do vojny a v čase vojny. Je tedy položení dělnické třídy horší, nežli bylo dříve. Není pochyby o tom, že nejlepším prostředkem k zlepšení dělnické třídy byla by plná naturalisace výdělku, která by vedla k přesnějšimu sestavování a rovnoměrnému rozdělení jich mezi konsumenty, v první řadě mezi dělnictvem. Avšak to je nyní nemožným!“

Tabulka Friedmanova, doplněná v poslední rubrice skutečnými cenami na trhu v Moskvě v červnu 1920.

Předmět	Předmětův cenová			Cena v r. 1919			Na trhu v Moskvě v červnu 1920
	1014	1000	1016	Začátkem r. 1919	v březnu r. 1919	v červnu r. 1919	
	r. 1914			r. 1919			r. 1920
Pečený chléb (funt)	-027	-05	052	1250	33	45	450
Mouka (funt)	120	215	264	550	1400	1800	16000
Proso (funt)	-05	-08 1/2	818	15	35	55	450
Mléko (funt)	-53	112	2710	140	90	180	2500
Maso (funt)	-22	-78	852	50	86	90	1200
Slaneček (kus)	-25	-50	17	35	90	100	900
Vatka (tucet)	-25	-12	248	8	10	12	120
Mléko (hrnček)	-07	-05	152	4	030	12	100
Brambory (funt)	-02	-05	-12	23	23	40	1000
Sůl (funt)	-05	-12	24	50	100	120	1500
Cukr pískový (funt)	-12	-05			3	7	110
Sirky (hrnček)	-01				25	40	250
Papírosy 10 kusů	-25				1500	60	25000—30000
pár bot	7	27					1500
Mýdlo obyč. (funt)	-13	-37					50000—100000
Oblék							50000—100000

1 funt = 400 gramů. 1 kg = 2 1/2 funtů.

V měsíci září 1920 ceny potravin zase rapidně stouply. Podle údajů inženýra Pavlovského, který se ku konci září 1920 navrátil z Moskvy, činily ceny potravin na moskevském trhu v září 1920:

- 1 funt žita 500—700 rublů,
- 1 funt pšenice 650—750 rublů,
- 1 funt chleba černého 500—550 r.,
- 1 funt chleba bílého 1300 r.,
- 1 pud černé mouky 25.000—30.000 r.,
- 1 pud bílé mouky 150.000 r.,
- 1 funt prosa 1000 r.,
- 1 funt ryže 2000—2200 r.,
- 1 funt kroupice (manné) 2000 r.,
- 1 funt cukru 5000 r.,
- 1 funt másla 5000 r.,
- 1 funt sádla 6000 r.,
- 1 funt kávy zrnkové 4000—5000 r.,
- 1 funt čaje 15.000—20.000 r.,
- 1 funt soli 1200—1500 r.,
- 1 funt oleje ze slunečnic 4500 r.,
- 1 funt oleje lněného 3000 r.,
- 1 funt mrkve 200 r.,
- 1 funt cibule 400—500 r.,
- 1 funt masa hovězího 1300—1500 r.,
- 1 funt masa vepřového libového 2500 r.,
- 1 funt masa vepřového prorostlého 4000 r.,
- 1 funt masa skopového 1500 r.,
- 1 funt masa koňského 600—900 r.,
- 1 funt klobásy (salámu) stojí 5000 r.,
- 1 funt klobásy koňské 900—1200 r.,
- 1 funt bramborů 200—250 r.,
- 1 funt jablěk okolo 250 r.,
- 1 funt zelí 150 r. (bylo však na jaře t. r. 500 r.),
- sedě od 1000 rublů výše za kus,
- 1 pud semy stojí 20.000 r.,
- 1 pud ova 12.000—15.000 r.,
- 1 láhev, t. zv. „butylka“ mléka prodává se za 400 r.,
- 1 funt petroleje 500 r.,
- 1 funt benzínu 8000—12.000 r.,

- butylka čistého lihu 30.000 r.,
- butylka t. zv. „chanže“ 12.000 r.,
- butylka t. zv. „samogonky“ 15.000 rublů,
- Mýdlo obyčejné ku praní prodává se funt za 1300 rublů,
- jádrové 1 funt 4500 r.,
- toaletní 1 kus 3000—6000 r. podle jakosti.
- Krabička zápalek prodává se po 200 r.,
- kámen do zapalovačů kus 150—200 r.,
- cigarety první jakosti (Java, Ira) 25 kusů za 800 r.,
- tabák machorka v balíčkách vážících 1/2 funtu 350—400 r.,
- cigaretový papír, k němuž používali se listy ze starých kopirovacích knih, list po 10 rublech,

Citron stojí v Moskvě 3000 rublů.

Pár ponožek 2500 r.,

pár střeviců dámských kožených 7500 r.,

pár mužských střeviců ševrových až 100.000 rublů a

elegantní střevíce značky „Skorochoď“ až 150.000 r.

Čepice soukenná 5000 r.,

obleky od 120.000—200.000 r.

Za holení a střihání berou 500 r.,

za holení samotné jen 300 r.,

neboť choditi k t. zv. sovětským lazeňníkům nepovažuje se hygienické atd.

Sklenice kávy u kandelábru anebo v kavárničce páté třídy (ostatní jsou vesměs zavřeny) stojí 200 rublů,

t. zv. „lepjoška“ (placka) z černé mouky 60—100 r.,

placka pečená na oleji 100—150 r.,

placka z bílé mouky a na oleji 750 rublů.

Tak zv. bílá „bulka“, jak bývaly kdysi v Moskvě o váze 1 až 1 1/2 funtu, prodává se za 1500 rublů.

„Sáh osykového dříví stál poslední dobou 40.000 r.,

sáh březového dříví okolo 60.000 rublů.

Třeba podotknouti, že v Petrohradě jsou ceny ještě vyšší, neboť poměry jsou tam horšími, než v Moskvě. Na venkově jsou poměry ovšem lepšími, ne však pro dělníky sovětské a úředníky, které obojí venkovský mužik nenávidí.

V hořejších diagramech uvedený příděl potravin dělníkům v sovětském Rusku udává průměr skutečně obdržovaných potravin.

Podle úředních předpisů měli by ovšem dostávat daleko více, avšak tyto předpisy nemohou být sovětskou vládou za daných okolností dodrženy. Jsou jen více méně ideální metou, které se snaží sovětská vláda dosáhnout, avšak ve skutečném životě se jí nedocílí.

Jedině rudá armáda je živena dosti dobře, vojáci ve frontě byli zařazeni do nejvyšší kategorie a jejich zásobování děje se i za nejkritičtějších okamžiků správně a pravidelně.

Zásobování obyvatelstva sovětského Ruska náleží ovšem k nejtěžším úkolům sovětské vlády, protože skutečný život, blokáda, občanské války, úpadek produktivnosti průmyslu a selského hospodářství, nesmírné potíže transportní, potíže při rekvírování a zaopatřování potravin atd. přerůstají vládě přes hlavu a nedovolují dodržování přesně a pečlivě vypracovaných norem (hlavně komisariátem zásobování = narkomprod).

Kdo nějakou ideu opravdu miluje, musí vidět její dobré i špatné stránky a nezatajovat jejich chyb. K odstranění jich musí pak bojovat pravdou a ne optimisticky zabarveným lčením věcí.

Není správně, maluje-li se život našeho dělníka hůře než dělníka v sovětském Rusku. *Našemu dělníku daří se dnes lakůcky při všech jeho trampotách materiálně daleko lépe a je vydatněji živen než dělník v sovětském Rusku.*

Kolik procent viny mají na tom vnější příčiny a kolik zaviny chyby našich ruských soudruhů, vynuásnažime se vyšetřit při zjišťování příčin úpadku ruského průmyslu a výkonnosti dělníka za sovětské vlády.

Zásobovací systém sám pak není až do dnes ustálen. Rozdělování potravin nebylo prováděno jednotně a zákonným předpisům mohlo být jen někde vyhověno.

Bylo pravidlem, že se má sedlákům nechávat 12 kg mouky na osobu měsíčně a že se má ostatek odvést státu za náhradu ve zboží a sovětských penězích. Z každé krávy má se odvádět státu 35 věder mléka, z každé desjatiny půdy 10 vajčiek atd.

Avšak rekvírování a sbírání potravin dělo se v rozličných krajích různě, předpisy přizpůsobovaly se skutečným poměrům. Někde byla náhrada vyplácena, někde zůstala jen na papíře.

Při rozdělování potravin platily pak až do nedávna v praktickém používání 4 stupnice:

- I. Nejlepší byl příděl (t. zv. „pajok“) vojáků ve frontě.
- II. Po něm „pajok“ specialistů a akademický (učenců, inženýrů, lékařů na vedoucích místech atd.).
- III. Příděl vojáků v zázemí a dělníků ve zmilitarizovaných továrnách.
- IV. „Pajok“ buržoazie prvního a druhého stupně.

Uveřejňovati z buletinu komisariátu zásobování a zásobovacích rozdělovacích orgánů, kolik činily příděly na papíře, nemá smyslu. Zajímavější je konstatování v jednotlivých případech, kolik činil příděl fakticky.

Tak činil příděl osoby zařazené do III. kategorie na jaře 1920 v Moskvě (pro dotyčnou osobu, ženu a tři malé děti, dohromady) měsíčně: 12 kg mouky nebo chleba, 2,4 kg krap, 7 slanečků, 0,8 kg cukru, 0,4 kg tuku, 0,2 kg soli, 0,3 kg kávové náhražky, 2 krabičky sýrek, 0,4 kg „machorky“, t. j. tabáku z listů. — Vedle toho plat 1500 rublů.

Vojáci ve frontě dostávají příděl dvojnásobný jako vojáci v zázemí a vedle toho ještě různé přídavky.

Pracující intelligence (hlavně učitelé, profesori a učenci) hrozně strádá.

Výmluvně ličí bídu profesorů a učenců v jednom z dubnových čísel „Izvěstija“ sám komisař osvěty *Lunačarskij* pod titulem „Několik slov o zapomenuté frontě“. Právě tu doslovně:

„Mám plně zásuvky dopisů a depeší, které svědčí o tom, že v celé řadě okresů nedostávají učitelé vůbec žádných přídělů. Vyskytly se i případy sebevraždy a šílenství následkem hladu, a staly se i případy, že učitelé desertovali“...

Stejně tomu bylo i s profesory vysokých škol a učenci.

V prvních dobách sovětské vlády byli učenci a profesori vystaveni největší bídě, až 23. prosince 1919 bylo stanoveno sovětem národních komisařů, že vysokoškolským profesorům a učencům bude přidělen zvláštní, t. zv. „akademický příděl“ pro Petrohrad a Moskvu. Počet přídělů byl stanoven na 500, z toho na Moskvu 232. V Petrohradě dostal rozdělení těchto přídělů do reierátu Maxim

Gorkij a rozdělení bylo provedeno úplně spravedlivě. Maxim Gorkij vymohl vedle státního přidělu pro petrohradské učence u petrohradské komuny ještě 1800 přidělů.

Za to v Moskvě ze stanovených 232 přidělů dostalo se povoláním a oprávněným osobám kolem 130 přidělů, ostatní byly rozděleny jinak. V březnu t. r. byl počet příkladů pro univ. profesory a učence zvýšen z 232 na 900. Rozdělování není ani dnes spravedlivé, takže akademický přiděl dostává asi polovina vysokoškolských profesorů. Za to dostávají tyto přiděly i různé osoby z komisiariátů, členové čezvyčejných komisí atd.

Profesor techniky v sovětském Rusku udal přesně množství svého přidělu v roce 1920. Dostává pro sebe i pro rodinu měsíčně cca.: 35 funtů mouky, 12—18 funtů krupice, 25 funtů slanečka (event. zřídka masa), 2½ funtu másla, 2½ funtu oleje a jiných tuků, 2 funty soli, 2 funty cukru, ¾ funtu tabáku. Celkem odhadl tento učenec, že přiděl, kterého se mu dostává měsíčně, měl v míru hodnotu kolem 30 rublů.

Jiný profesor (univerzitní) sdělil rovněž množství svého přidělu. Jeho učenec přiděl (i pro celou rodinu) činil měsíčně: 35 funtů mouky, 20 funtů čočky, 20 funtů masa nebo slanečků, 3 funty másla, 3 funty náhražky másla, ½ funtu náhražky kávy, 3 funty cukru, ½ funtu tabáku, ¾ funtu mýdla, 5 krabiček sirek. Za míru platil tento učenec za svůj měsíční přiděl asi 30—40 rublů, nyní je cena jeho na volném trhu přibližně 100.000 rublů. Fakticky vydává tedy, aby mohl být se svojí ženou a 3 dětmi živ, měsíčně ještě přibližně 200.000 rublů a žije skromně na dači. V zimě trpěl ještě velkou zimou. Byly doby, kdy musil pracovat celé dny ve světnici, kde byly 4 stupně C.

Vedle přidělu dostávají profesori i měsíční služné, maximální stále služné činí 4800 rublů měsíčně, t. j. za dnešních poměrů denní výdaj pro rodinu v Moskvě, má-li být jen poněkud slušně živa.

Proto trpí profesori a učenci bídu, nenajdou-li si vedlejší zaměstnání anebo neprodávají-li svůj nábytek, šaty atd. Statistika úmrtnosti u vysokoškolských profesorů jest proto silná. V r. 1916 byl 1 případ úmrtí, v r. 1919 bylo 10 případů úmrtí. Za první polovici r. 1920 zanělo již 20 profesorů, z bídy a hladu zemřel mezi jinými v poslední době i Šachmatov, jeden z největších slovanských učenců vůbec, člověk, který celý život zasvětil pilně vědecké práci.

„Pajok“ buržoazie byl velmi nepravdělný, v případě nedostatku žádný. Skládal se hlavně z chleba, kterého bylo pro tuto kategorii vydáváno v květnu 1920 po 10 funtech měsíčně.

Moji známí, zaměstnaní jako dělníci a zřizenci v Novgorodě v r. 1920 dostávali měsíčně jako pajok 8 kg. chleba a ostatní potraviny jen podle zásob k dispozici jsoucích.

Jiný můj známý pracoval v Taškentě za mzdu 150 rublů denně. V Taškentě jsou ovšem životní potřeby levnější než v Rusku středním.

Dělníci v továrnách pracujících pro válečné účely a dělníci zaměstnaní při transportu dostávají většinou přiděl krasnoarmejský a vedle toho i přiděly šatstva (podle zásob k dispozici jsoucích).

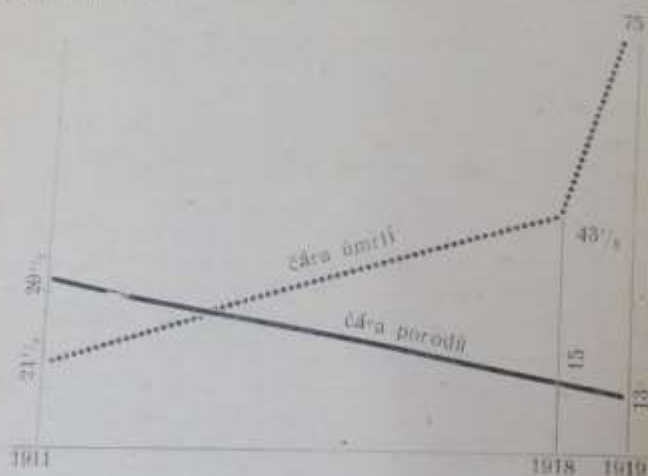
V rozdělování potravin záviselo vše hlavně od okamžité situace a libovůle úřadů. Sovětská vláda viděla nemožnost tohoto nepravdělného a nesystematického zásobování a vydala proto 30. dubna t. r. dekret o „jednotném pracovním přidělu“, který má za účel zabránit rozdělování potravin ke jednotnému plánu podle nahodilých okolností a podříditi rozdělování potravin jednotnému principu. Protože však nezávisí provedení „jasného a tvrdého plánu“ (obsaženého v dekretě) od vlády samé, která má sama jistě nejlepší úmysly a pracující jako vláda dělného lidu všemožně podporuje, nýbrž od okolností, které se vlivu vlády vymykají, není třeba ani uvádět podrobnosti tohoto nového dekretu. Jeho ustanovení jsou sociálně hluboce prociťená, spravedlivá, humanitní a pamatují na všechno — ale za daných poměrů nemohou být plně uskutečněna, zůstávají jenom na papíře.

Následky podvýživy a špatného celkového stavu ruského proletariátu jsou zjevně patrné. Dělníci churaví, úmrtnost se zvýšila, porodů ubylo.

Smutná data podává v tom ohledu sám národní komisiariát zdravotnictví, který uvádí úmrtnost a počet narození v sov. Rusku na 1000 osob v době od r. 1911 do 1919. Podle této statistiky připadalo na 1000 osob v petrohradském obvodu:

V r. 1911	21½	případů úmrtí,	29½	narození
.. .. 1918	43½	15	..
.. .. 1919	75	13	..

Vyjádřena graficky, podává tato smutná statistika tento obraz života a smrti petrohradského obyvatelstva:

Hlavní příčiny byly *epidemie tylové, podporované hladem a zimou. Příští zimy se obyvatelé sov. Ruska velmi obávají. Sovětská vláda snaží se sice všemožně o povznesení zdravotnictví a komisař zdravotnictví Semáško pracuje podle všech zásad hygienických, ale pokud bude zabraňovat blokáda přívozu léků a pokud nezlepší se hospodářský stav Ruska a zásobovací systém tak, aby lid netrpěl podvýživou, nepomůže sebe lepší opatření. Anglie i jiné státy dopravují podle doznání Larina do sovětského Ruska stroje a různé zboží. Bolševici měli by se v první řadě postarat o dopravu léků do své země zamořené epidemiemi.*

Druhou neméně smutnou známkou hladu v sov. Rbsku je *hromadné odlidňování měst* a emigrace na venkov. Nejvíce utrpěl sám Petrohrad, jehož počet obyvatelstva klesl z předválečných 2 1/2 milionů na půl milionu obyvatel. V Moskvě byl by asi týž poměr mezi obyvatelstvem původně před válkou v Moskvě bydlícím a nyní zbylým. Avšak soustředění všech hlavních úřadů sovětské Rusi v Moskvě učinilo z Moskvy město úřednické, neboť již v červnu 1919 činil počet sovětských úředníků 203.500 duší a továrních dělníků 105.210, vedle druhých kategorií obyvatelstva. A dnes se tento poměr stále více zhoršuje.

Úřední „Zvěstija“ přinesla z Petrohradu 5. května 1920 tato slova: *„Pro hlad a drahota opouští stále více obyvatelstva Petrohrad. Nedočkávané zástupy stojí před kanceláři udělující dovolení k odjezdu. Spatný stav dopravních prostředků stěžuje jejich odcestování. Asi 1500 osob opouští denně město. Budou však učiněna opatření, aby se pracující živil, na př. kvalifikovaní dělníci, v městě udrželi.*

K potírání skvrnitého tyfu je potřeba 5000 ošetřovatelek nemocných...

Třetím velkým zlem, povstalým z nedostatku a nepoměru mezi výdělkem a potřebou, je *neobyčejné rozšíření pokoutního obchodu, kefasení v malém i velkém, které se v Rusku nazývá „spekulantství“*. Ve všech větších městech sovětské Rusi se „spekuluje“ a zvláště v Moskvě samé. Spekuluji úředníci, dělníci, sedláci i malí kluci, kteří dělají jen s cigaretami až desetitisícové obraty denně. *Pod rukou a za drahé peníze můžete dnes koupit v Moskvě všechno. Kdo je bohat, necítí v ničem ani následky blokády, ani vojny a hladu, jakými trpí městský proletariát sov. Rusi.*

Zvláštní názory o kefasení v sovětském Rusku má však Ivan Olbracht. Píše o kefasování doslovně takto:

„Drobná spekulace tomu zdo říká. Keťáskové řekli bychom u nás. Předloni by se byl nikdo z nich neodvážil na ulici, čezvyčajky tehdy bez milosrdenství stílely spekulanty velké i malé a také dnes se někdy mužstvo čezvyčajné mimořádné komise vyhrne a sebere celý trh, ale druhý den jsou tu keťáskové již zase a kyselá okurka stojí opět o několik rublů více, poněvadž si chtějí vynahradiť to, co prodělali včera...“

Z těchto slov možno vyčíst mnoho. Především to, že nyní je v sovětském Rusku daleko hůře než před dvěma lety, protože tenkrát byly ještě zásoby a lidé nebyli tak odkázáni na volný trh jako dnes. Před dvěma lety čezvyčajky mohly stílet, dnes už ne, protože bez tohoto obchodu nemůže se nyní nikdo obejít. Ze slov Olbrachtových možno se přesvědčit i o tom, že volný trh nedá se odstranit — jak je logické a samozřejmé — dokud by bolševici nezavedli pravidelné a dostatečné zákonné zásobování obyvatelstva.

Pravdě neodpovídá i toto líčení Olbrachtovo „Sucharevky“, hlavního centra moskevských a středoruských kefasů:

„Desetinásobné ceny na Sucharevce nejsou určeny pro dělníky, pracující člověk objeví se zde jen zřídka a mezi komunisty je dokonce hanbou na Sucharevce něco kupovat. Pracující člověk, ať jest již dělníkem v závodě či v úřadě, či školákem, dostává pravidelně oběd a večer v čistých jídelnách tam, kde jest zaměstnán, a kromě toho přiděly potravín domů pro sebe a členy své rodiny, dostává tak zvané „listky širokého upotřebení“ pro předměty ostatní a stejně tak poukázky na oděv; vše prostřednictvím své organizace. Není toho v této době ještě mnoho, ale žítí se s tím dá, a přiděly se lepší každým týdnem. Vše, co dělný člověk kupuje, kupuje poměrně levně. Za libru chleba, která stojí na Sucharevce 20 rublů, platí jeden rubl osmdesát kopějek, a košile, za něž dříve na Sucharevce 2000—4000 rublů, stojí ve skladištích prádla rády dělnických a selských deputátů 75—240 rublů.

Jak bylo nahoře statisticky dokázáno, trpí v sovětském Rusku nyní nejvíc právě dělníci a malí lidé v městech. Proto také jsou nuceni prodávat své poslední, co mají, na trhu, nebo jsou nuceni i ke keřasování, chtějí-li uživit sebe a své rodiny. Přesvědčil o tom ostatně jedna pořádná procházka po Sucharevce.

Pracující člověk pak nedostává pravidelně oběd a večer (!) v čistých jídelnách a vedle toho přiděly potravín domů, nýbrž dostává přiděly v tom množství, jak bylo nahoře vyličenno (naprosto nedostatečně, jenom malou část nezbytného množství potravín). A dostává-li někde (není to všude!) oběd v t. zv. „stolovaja“, je to jen proto, aby dostal něco teplého do žaludku. Viděl jsem četné takovéto stravovny, dělnické i studentské a dětské. Taková „stolovaja“ poskytne polévku ze suchých ryb („vobla“), $\frac{1}{16}$ i $\frac{1}{8}$ funtu chleba a kousek slanečka (nebo, je-li — trošku kaše). Nechápu Olbrachta, že může takto mluvit.

Stejně je tomu i s přidělem šatstva a obuvi. Vyjma osoby dostávající t. zv. úderný (krásnoarmejský) pajok nedostává téměř nikdo šatstva ani obuvi prostě proto, že jich není. Ani armáda není dostatečně zásobena a trpí nedostatkem oděvu i bot, ač se na ni pamatuje v první řadě. Masy obyvatelstva mají rozedrané boty (a nedostatečně), rovněž oděv a prádlo dochází. Většina lidí chodí buď ve vojenských šatech, nebo v ošumělém a vetším starém oděvu. Je ovšem — v tom má Olbracht pravdu — vidět tu a tam i lidi pěkně oblečené. Doznávám, že mě elegance některých dam

na boulevardech a v klubech přímo zarážela — ale to byly jen výjimky: Viděl jsem stejně jako Olbracht v sovětské Moskvě i „některé ženy ustrojené s jemným vkusem, v čapkách a koželi-
nách, na kterých poznáte, jak si veimí potrpí na hezké botičky, jako vždycky bývalo a bude ať ve státech kapitalistických či socialistických“.

Olbracht popisuje ve svých „Obrázcích“ výprodej na Sucharevce takto:

„A na jiném místě Sucharevky stojí spousta nábytku. Nejrůznější postele a mezi nimi mosazné s přepychovými baldachýny i vyřezávané z ořechového dřeva, stoly z jídelní, pánských pokojů i dámských budoarů, kožené klubové fotely i plyšové lenošky, nejrůznější a nejnevkusnější pohovky, sofa, divany, skříně, zrcadla, umývadla, stojany, svícny, samovary. Jako po někom, koho dali na huben. Ano, koná se licitace. Jenerální výprodej. Tak pomáhá Sucharevka sovětské republice zbavovati se posledních zbytků buržoasie, posledních zahálčivých a neproduktivních lidí.“

Nezamyslíl se nikdy Olbracht nad tím, že při každém prodeji je prodávající a kupující — a že tento kupec je zrovna tak keřas a buržoa jako prodávající?

Na Sucharevce se totiž uplatňuje a roztahuje nový typ buržoasie, t. zv. „sovětskaja buržoasie“. Je opravdu smutným zjevem, že k tomu mohlo dojít v Moskvě, v sídle III. internacionály a hlavním městě sovětské Rusi!

Smutně působí v sovětském Rusku i *nápadně velký počet žebračů*, kterých sice bývalo v Rusku vždycky dosti, ale přece ne tak zbědovaných jako jsou žebrači dneška.

Olbracht se této věci dotýká jen letmo. „Kdo žebřá?“ ptal se soudružky Balabánové. A dostalo se mu této odpovědi:

„Lidé, kterým se v útulnách nelíbí a utekli odtud, ti, kdož ještě nevědí, kam se v bídě obrátit nebo se o to nestarají, a ko-
nečně lidé, kterým se stala žebrota řemeslem, po kterém by se jim stýskalo“....

Tato odpověď neodpovídá pravdě. Žebračů je v sovětské Moskvě nápadně mnoho (tento zjev zarážel i Šmerala), nelze to vůbec srovnat na příklad s pražskými poměry. Moskevští (sovětská) žebrači dělají úbohý, zbědovaný dojem, tím smutnější, že na většině je vidět, že to nejsou buržoové nebo otrapové štítící se práce, ale

„Lidé pracující, již jsou dnes práce neschopní, ale že nejsou lenochy. Každou chvilku vás nějaký zastaví.“

Kdo přečte ostatně pozorně „Obrazy Olbrachtovy ze soudobého Ruska“, najde mezi řádky také místa, jež odporují jeho líčení celkového stavu sov. Ruska. Tak na jednom místě píše Olbracht:

„Zásobování není ještě tak dokonalé, abychom mohli bezpečně říci, že u nás nikdo nebude mít hlad“... (str. 13.).

Na druhém místě:

„Dělníci na to zásobování hubují. Dostí, a dovedou to také říci hodně ostře na schůzích národním komisariátům do očí. Ale když se sejdou ve svých radách nebo odborných organizacích, kde mají nejen možnost, nýbrž i moc poměry změnit (?), vidí, že se do té doby, dokud nebude upravena doprava, nedá nic dělat. To hubování je jen tak více odlehčením si“... (str. 50.).

Olbracht uvádí naše dělnictvo v omyl, píše-li, že mají dělníci ve svých radách nejen možnost, nýbrž i moc poměry změnit. Viděl přece na vlastní oči poměry i způsob vládnutí v sovětském Rusku. Ti komunisté, s kterými se tu stýkal, měli ovšem možnost i moc poměry měnit (dekrety), ale obyčejní dělníci ne. O tom však jině.

Na str. 35. popisuje Olbracht takto život takového obyčejného dělníka komunisty, který podle jeho mínění nenavštíví nikdy trh Sucharevku, protože to odporuje zákonu a je to zakázáno:

„Komunista sem nejde. Pokládal by si to za hanbu. A dojde-li mu jeho přiděl kávy o den dříve, než měl, a nemá-li na venkově nikoho, kdo by mu do Moskvy něco poslal — bez porta, toho v Rusku není — nalije si na kávovou usazeninu ještě jednou vody a také to jde“... (str. 35.).

Přiděl kávy a chleba dojde obyčejnému dělníku velmi často, jak bylo statisticky dokázáno. A potom těžce pracující člověk jde ovšem na kávovou usazeninu ještě jednou vodu. To je pak jiná káva než v druhém domě sovětů?

Jak málo vníká Olbracht do skutečných poměrů, dosvědčuje jeho mínění, že by se mohlo poslat něco soukromě poštou (a ještě k tomu potraviny). Hned v prvních dnech mého pobytu v Moskvě k tomu pověděl mi v hotelu „Knažij dvor“, kde jsme byli nakvartýrováni,

fungování pošty prostý lotyšský voják, komunista. Ptal jsem se ho, kde bych si mohl opatřit poštovní známky.

„U nás se neznámkuje, psaní jdou bez porta“... „To je opravdu dobré zařízení,“ odpovídám, „to tedy mohu beze všeho vhodit psaní bez známky do poštovní skříňky“... „To můžete beze všeho, nořední dopisy stejně nedocházejí!“ — Pozdější informace potvrdily správnost jeho tvrzení. Pošta, telegraf, železnice a moderní prostředky s tím související, které jsou v ostatní Evropě majetkem všeho lidstva, jsou dosud v sovětském Rusku vyhrazeny téměř výlučně jen úřadům. Nestačí vlastně ani tímto, protože utrpěli strašně za první doby bolševismu.

V celku možno tedy obyvatelstvo sovětské Rusi rozdělit v praxi podle zásobování na 4 velké kategorie, bez ohledu na papírové dekrety:

1. Venkovské obyvatelstvo — malí agrárníci — ruští mužici, kteří nejsou v podstatě ani socialisty ani komunisty a kteří žijí poměrně dobře, protože jsou samozásobitelé.
2. Vedoucí komunisté v sovětských úřadech (a zvláště v Moskvě) s přednostním zásobováním, kteří žijí dobře, někteří velmi dobře.
3. Armáda v poli a zázemí, jež podle možností je zásobována aspoň tak, že netrpí hlad.
4. Městské obyvatelstvo, jež až na malý zlomek trpí hlad, bídu a nouzi a proto opouští hromadně města a stěhuje se na venek nebo poněmáhla hyne. Do této kategorie náleží i většina průmyslového dělnictva a malí lidé v sovětských úřadech, řemeslníci, živnostníci, učitelé, profesori atd.

3.

Výroba v sovětském Rusku, její organizace a vývoj v posledních letech.

Ivan Olbracht v obrazech ze soudobého Ruska (Díl I):

... „Práce, práce, práce. Vold ji ulice, vold ji celé toto město, zemřelé pouze pro slepé západníky. Miliony rukou pra-

...*Organismus pracuje ještě tempem poněkud zrychleným revoluci, ale již pravidelně a harmonicky!*... (str. 10.).

...*Ale ruská revoluce dovedla skvěle organisovat, dovedla využívat každé lidské ruky a dosáhla věci, jakých organisace nikdy a nikde nebylo dosaženo*... (str. 21.).

...*Ale v Moskvě se také mnoho stává. V Evropě nemůže stavět ani jednotlivec, ani obec ani stát, poněvadž cena stoupá každým dnem a letí do nemožné výšky. Rusko to může a činit*... .

Ivan Olbracht v „Rudém Právu“ z 10. října 1920:

...*Co svět světem stojí, neviděl té organisace geniality a energie, jakou vyvinula vláda rad*... .

Ač básník a romanopisec, vystihl přece jen Olbracht, co znamená udržení a rozvoj výroby pro dělnictvo a proto mluví o organisaci práce v sovětském Rusku a o docílených výsledcích v takovýchto přeháňkách.

Kdybych chtěl odpovédit romanopisci Olbrachtovi slovy spisovatele velmi váženého, který žije v sov. Rusku a vidí skutečné poměry v Rusku, odvolal bych se na Maxima Gorkého, jenž popisuje úpadek organisace práce za vlády komunistů takto („Krasnaja Gazeta“):

„Práce stala se haněně nedbalou a zlostně nesmyslnou.

Nakládají vagon, na jeden konec jeho, na jednu nápravu nakládají těžké sudy cementu, bedny suříku, jakési součásti strojů, na druhou pak nápravu kladou lehké domácí věci: vídeňské židle, dětský kočárek a vůbec předměty lehké váhy. Je zřejmo, že přítel-žená náprava počne se třít a vagon stane se nezpůsobilým k další jízdě. Byl jsem nakladačem a znám tuto práci a vím, kdybych za starých časů pokusil se takovým způsobem nakládati vagon, dal by mně artělný starosta pár pohlavků a hnal by mne ke všem čertům. Ale zasloužil bych to, abych nekazil transport.

Aneb tebou kulatou pilou trámy a desky z rozebraného domu. Dříví je poseto hřebíky. Píla bolestně skřípe, zuby její rychle se tupí a lámou. Avšak pil nemáme a ceny jejích jsou takové, že je nutno platit za ně mnoho pudů obilí, které rovněž nemáme.

Způsob rozebírání dřevěných budov na topivo vyvolává v člověku pocit rozhořčení. Okenní tabule, jichž není a jež je možno zcela lehce vyndat, jsou prostě vytloukány. A v kasárnách jsou okna zádělána drahou dřívou, jež nedává světla a neudrží tepla, což má za následek větší spotřebu topiva. Ploch ku krytí střech váli se po celé měsíce na smetišti na místě, kde byly strženy demy, rezaví a stává se nezpůsobilým ku potřebě. A střechy obývaných domů rovněž zrezavěly, protéká jimi, opravu učiniti není z čeho a se stropů hořenních poschodí padá omítka. Již i důkladné stavby stávají se nezpůsobilými k bydlení. Čihly výborné jakosti rozmokávají a větrají.

Na ulicích váli se kusové železo v nadbytku a mužik ve vesnici nemá, čím by svařil pilu, nemá, z čeho by ukoval hřeb, podkovu, zub pro brány. Proto jde na železniční most a vytahuje pro svou potřebu hřebky z pražců, krade na stanici vše, co je podobné železu. A za vagon železných odlomků dal by nyní mužik vagon obilí. Rozumí se, vše to je malicherné pro nás, kteří chceme celý svět naučiti novému pořádku a způsobu života; avšak možno-li se naučiti uvědomělé práci od učitelů, již sami nechtějí aneb neumějí pracovati a jimž brzo spadnou s nohou poslední kalhoty?

Takovýchto drobností jsou tisíce, desetitisíce a ony vyvolávají atmosféru ohyzdného úpadku, lenosti, zločinné nedbalosti k majetku republiky.

Nikdy ještě nepracovali jsme tak špatně a tak nešťastně, jako pracujeme nyní. Jest to výsledek podvýživy a fyzické slabosti? Částečně ano, avšak dle mého náhledu je to mnohem více výsledek nedostatku uvědomění osobní odpovědnosti každého za to, co se děje nyní v Rusku“.

Ale protože Olbracht nevystupuje před českou dělnickou veřejností po návratu z Ruska jako básník a spisovatel, nýbrž jako politický vůdce dělníků a hlasatel komunistické taktiky, odpovím mu údaji statistickými, nashíranými politiky a národohospodáři.

Větší publikaci o pracovních podmínkách v sovětském Rusku vydala právě Liga národů podle elaborátů mezinárodního úřadu práce (na základě úředních sovětských pramenů).

V této knize se mezi jiným praví:

„Sovětská vláda byla přinucena k této otázce koncem r. 1919 následkem nedostatku paliva, krísi dopravy a chtěla ji rozluštiti za

každou cenu. Byla to dále nutnost zaměstnat velkou armádu po vítězství nad Kolčakem a Denikinem a vojsko toto nemohlo být demobilisováno. Konečně šlo o znárodnění průmyslu. V létě 1919 vláda sovětu měla ve správě už 3000 dílen a měla nyní starost o jejich činnost. Dělníci sami nechtěli pracovat v oněch dílnách, kde byly malé mzdy a málo potravin, kromě toho výkonnost všech pracovníků stále klesala...

Jaké jsou výsledky nacionalisace?

...Fakta jsou tato:

V Petrohradě jsou všechny textilní továrny, 19 v počtu, zavřeny. As 30.000 dělníků bylo zbaveno práce.

V Moskvě existovalo v r. 1917 681 průmyslových podniků. Dne 1. března 1919 zbylo jich 173.

Ve správním obvodu novgorodském 162 velkých podniků — t. j. 2/3 všech závodů — nepracuje následkem nedostatku surovin. Průmysl v okrese doneckém je zničen. Bídne jsou podmínky tabákového průmyslu. Polovice jich zašla a výroba klesla na 30 proc. Velká je krize ve výrobě másla, na Saratovsku bylo na př. 735 dílen, jež vyrobily r. 1917 1.790.000 pudů, ale r. 1918 jen 710.000 pudů.

Cukerní průmysl prodělal zlé doby. Ne 6 mil. sudů cukru, jako v r. 1917, nýbrž jen 1-5 mil. bylo r. 1918 vyrobeno. R. 1917 bylo užito v cukerní výrobě 16.262 kusů taž. dobytka, rok na to jen 5204. — Sklářství je ruinováno. Pracuje jen 5 skláren a ty s obtíží. — Papírnictví upadlo. Vyrábělo se 8 mil. pudů papíru; v r. 1919 bylo zhotoveno toliko 1.555.000 pudů.

V téměř poměru klesla ostatní odvětví práce v sovětském Rusku."

Tyto výsledky ukazují, k čemu dospěla průmyslová výroba v sovětském Rusku po tříletém trvání komunistické vlády, která potlačovala s bezohlednou přislostí druhé socialistické ruské strany, jež chtěly pracovat jinou taktikou.

Rykov, předseda vyšší rady národního hospodářství, nejvyšší bolševické národohospodářské instituce, doznal sám na třetím sjezdu rad národního hospodářství, jenž se konal v Moskvě v době 22.—25. ledna 1920, že výroba klesla ve všech odvětvích průmyslu přibližně na 30 procent té výroby, které bylo docilováno v Rusku před zavedením vlády komunistů.

Jeho odhad dlužno považovat ještě za příznivý. Kdo byl v Rusku a viděl na vlastní oči ten hluboký úpadek průmyslu a zvrstvé známky, jež tento úpadek provázeli, kdo se tam díval na oznamovací práce praktickými očima, ten se musí zamyslet nad osudem ruského proletariátu a jeho bezpříkladným nynějším i budoucím strádáním, má-li jen trochu citu v těle.

Uvedu několik hlavních odvětví ruského hospodářského života.

Střediskem průmyslového života celého bývalého Ruska je donecká uhelná oblast (náležící zeměpisně k Ukrajině). Jaký význam má doneckým uhlím vytápělo 50 procent petrohradských průmyslových podniků, 40 procent moskevských, veškeré železnice a veškeré průmyslové podniky Ukrajiny (s výjimkou cukrovarského průmyslu) a v značné míře i černomořské loďstvo. O klesnutí výroby v donecké uhelné oblasti píše „Krasnaja Gazeta“ z 27. února 1920.

Konstatuje především, že počet dělníků klesl z 250.000 v roce 1917 na 80.000 v roce 1920 a že dělníkům chybí v této průmyslné oblasti potraviny, obuv, šatstvo, nářadí, tuky atd., jakož i že panuje velký nedostatek kvalifikovaných dělníků.

Podrobnou statistiku o katastrofálním úpadku výroby v donecké uhelné oblasti podává „Věstník inženýrů“, naučno-technický orgán všeruského spolku inženýrů (Svazek V., č. 1.—3.). V článku jedním o doneckém basinu píše se doslovně:

„Dělníci zachraňují se od smrti hladem útekem ze šachet. Místy bylo zabito až 90 procent koní pro nedostatek krmiva a nyní musí být zaměstnáváni lidmi i při delších podzemních cestách.“

Z údajů ve jmenovaném čísle „Věstníku inženýrů“ a z diagramů tam nakreslených uvádím 2 diagramy na str. 58. a 59.

Tyto diagramy mluví řečí docela jasnou.

Stejně rapidně klesla produkce a počet dělníků i v dolech a zdvodech uralských, kde počet dělnictva klesl proti dřívějšíku na polovinu, jakož i v ruských železárnách.

Největší ruské železářny „Sormovo“ měly dle údajů „Ekonomič. Žizni“ ze 7. března 1920:

V roce 1917	20.346 dělníků
„ „ 1920	9.591 „

Diagram znázorňující těžbu uhlí v donecké oblasti po Fijnové revoluci.

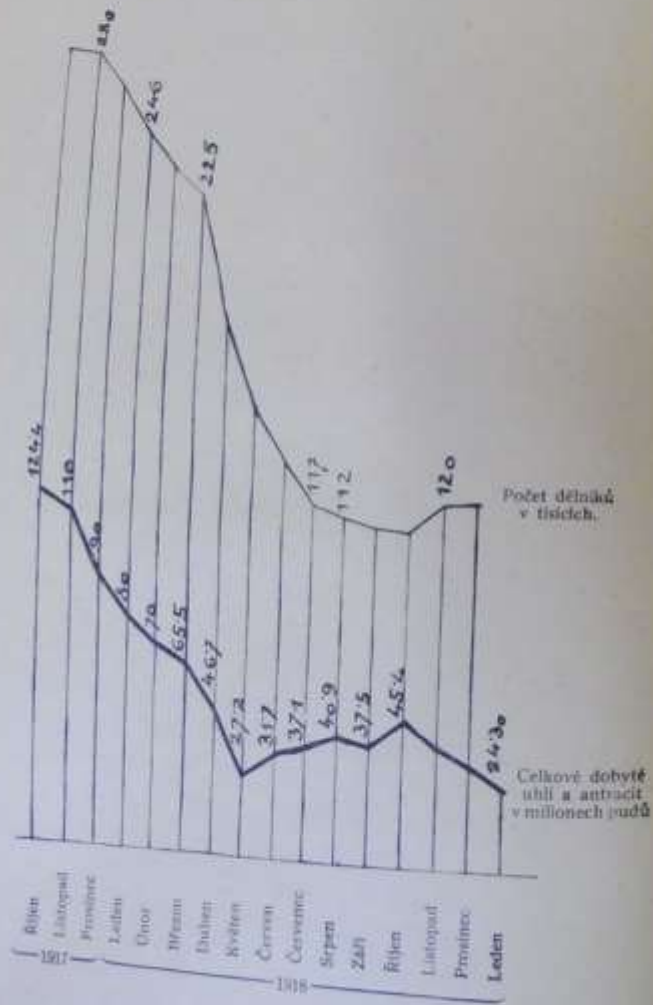
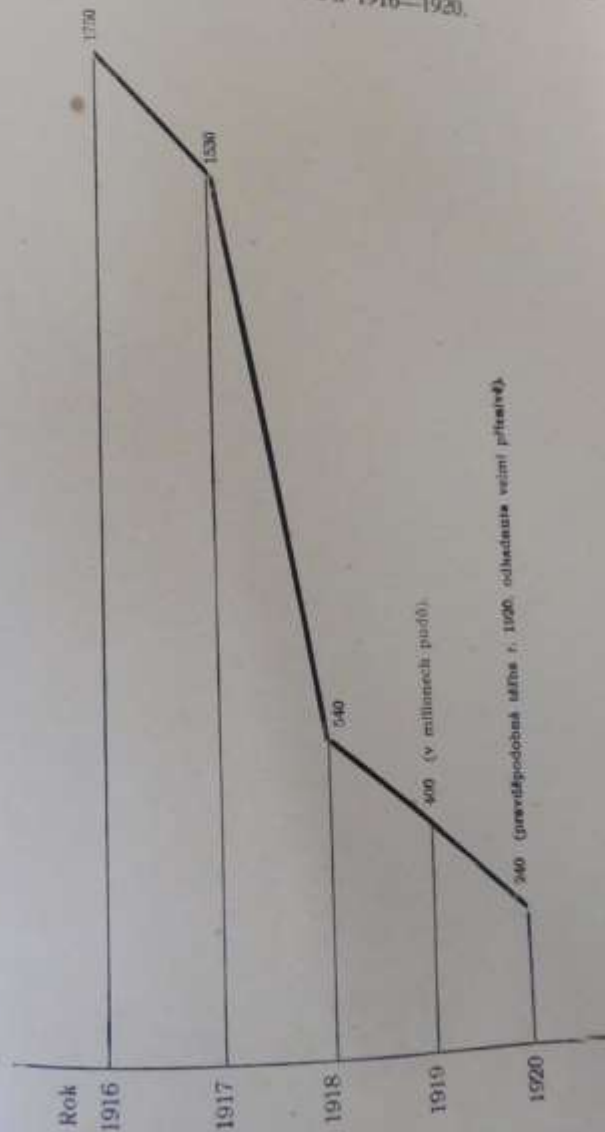

Diagram znázorňující těžbu uhlí v donecké oblasti v letech 1916–1920.

Druhé teleárny — po Sormovských v Rusku největší — měly
dle údajů úředního sovětského pramene:

V roce 1916	16.132 dělníků
1920	7.718 „

V obou teleárnách vymizeli též většinou, jak píše „Ekonomičeskaja Žizň“ kvalifikovaní dělníci a na jejich místo nastoupilo mnoho neškolených. Uměrně klesnutí počtu dělníků klesla i produkce.

Jak kleslo po zavedení komunistické vlády v Rusku dobývání rašeliny, ukazuje výstižně diagram na str. 61., vyňatý z „Věstníku inženýrov“ (roč. 1919):

O stavu průmyslu *naftového*, jenž hrál dříve v životě ruském tak důležitou úlohu, přináší podrobné údaje úřední orgán „Naftanoje dčlo“. Podle něho činila výroba nafty v prvních desíti měsících ročních:

v roce 1917	325 milionů pudů,
v roce 1919	187 milionů pudů.

Pro odborníka je při tom zvlášť zajímavý pokles nových vrtání.

V roce 1917 bylo	23.000 sáhů nových vrtání,
v roce 1919 bylo	5.000 sáhů nových vrtání,

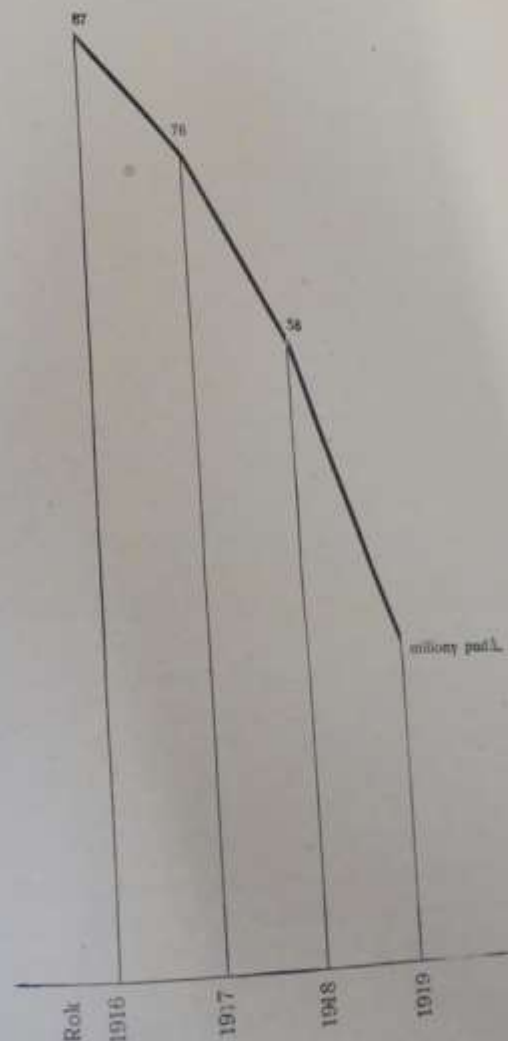
klesl tedy počet nových vrtání ze 100 na necelých 22 procent!

Jak známa, zabývají se ruští komunisté též myšlenkou *elektrisace* Ruska. V nesčetných článcích i v propagačních brožurách píší o projektu elektrisace Ruska, jakoby to byl jejich zvláštní vynález. Nedávno právě vyšla knížka G. Kržiwanovského (Charkov, 1920), přitele Leninova, pod titulem „Základní úkoly elektrisace Ruska“ s hrdým mottem:

„Věk páry — věk buržoasie,
věk elektřiny — věk socialismu“.

Ze plány o elektrisaci Ruska zůstanou jen na papíře, je samozřejmo. Je těžko postavit elektrárnu dnes u nás, na tož pomýšlet na takové velké podniky v zemi, jež je nyní hospodářskou a průmyslovou ruinou s vyčerpaným lidským pracovním materiálem. Jak daleko odchyloje se tu bolševická theorie a stavění velkých plánů od praxe, ukazuje jednoduchý diagram vyňatý z inženýrského odborného listu, o zásobování Moskvy elektřinou. (Str. 62).

Diagram znázorňující těžbu rašeliny v Rusku
v letech 1916—1919.

Tak mohli bychom probírat jedno průmyslové odvětví za druhým a došli bychom všude k podobným žalostným výsledkům. Uvedeny byly všude ještě k tomu sovětské statistiky úřední, jež samozřejmě líčí situaci příznivěji než jakou je de facto — různí odborníci a inženýři, s nimiž jsem v sovětském Rusku o stavu průmyslu a inženýrské výroby hovořil, malovali mi celkovou situaci daleko černěji. Můj osobní dojem je také daleko nepříznivější než udávají na příklad nahoře uvedené diagramy. Abych se však uvaroval jakýchkoliv omylů a nepověděl našemu dělnictvu žádnou nepravdu, odvolávám se jen na sovětské úřední údaje.

Celkem možno o průmyslu v Rusku říci, že velké továrny pracují všude jen tam, kde jde o válečné účely. Válečný průmysl je vůbec všemožně podporován a hedrován vládou a celá výroba je zmilitarizována. Dělníci musí pracovat i přes čas, podléhají vojenským zákonům a jsou trestáni přísně za každý přestupek.

Střední a malé továrny pracují skoro všude jen u vody, t. j. tam, kde je možno připlavit dříví až k továrně.

Na Ukrajině jsou poměry horší než v centrálním Rusku. V Charčově a Kijevě — hlavních městech Ukrajiny —, jež dříve kypěla životem a jež leží nedaleko uhelné oblasti donecké, nejezdí nyní vůbec elektriky a svítí se jen v úřadovnách a některých domech. Po šesté hodině večerní je v těchto kdysi kvetoucích městech tma a pusto.

Jaký život vedou na př. obyvatelé Kijeva, možno si představit podle toho, že (ještě před příchodem Poláků do Kijeva) pracoval kjevský vodovod jen 2 hodiny denně a to ještě od 12—2 hodin v noci!

Průmysl pšenično-cukrové oblasti Ukrajiny dnes upadl téměř úplně. Obrovské mlýny tohoto obvodu, jež dříve dodávaly mouku střednímu Rusku i cizině, stojí skoro úplně. „Obilní komora“ Evropy přestala pracovat. Rovněž tak i cukrovary, kterých bylo na Ukrajině 180 (přes 90 procent všeho ruského cukrovarského průmyslu), stojí téměř úplně následkem všeobecného rozvratu.

Nynější stav průmyslu na Ukrajině možno charakterisovat krátce jako velký úpadek, nemože i zdnik technické kultury a velkého průmyslu, následkem čehož sedláci chopili se sami drobného mi-

versálního hospodářství a mění své hospodářství na malé primitivní továrničky, aby nebyli na nikoho odkázáni.

Olbrachtové malují tedy našemu dělnictvu Potěmkinovy vesnice tam, kde se dotýkají průmyslu a organizace práce a výroby.

Udržení výroby a její pozdější zvýšení je první podmínkou každé řádně provedené sociální revoluce, má-li vést k zlepšení hospodářského stavu země a k zvýšení životní úrovně dělnictva.

Při řádně provedené a důkladně promyšlené sociální revoluci nesmí výroba padnout (nanejvýš jen v krátké době přechodní), nýbrž naopak musí být výroba zemědělská i průmyslová zdokonalena, mají-li být proletáři syti, šťastní a zbaveni těžké materiální bíd.

V Rusku výroba rapidně klesla a s ní i životní úroveň proletariátu.

Mluví-li Olbracht o tom, že „v Moskvě se také mnoho staví a že v Evropě nemůže stavět ani jednotlivec, ani obec, ani stát, poněvadž cena stoupá každým dnem a letí do nemožné výšky“, mluví našemu dělnictvu nepravdu.

V Moskvě se nestaví (až snad na elektrárnu, o které mluví Olbracht) vůbec nic. Stavební stagnace je úplná, cihelny nepracují. Ve středu města je několik sbouraných a sřícených domů, na vedlejších ulicích se však sta a sta dřevěných a odhládnutých domů bourá a pálí, jak to popisuje sám Olbracht slovy:

„Ale revoluce jedná rychle, na studium učených projektů není kdy, v Moskvě je tolik a tolik set dřevěných stavení, nouze o byty není od té doby, co boháči musili vyklidit svých osmáct a dvacet pokojů a své paláce a vily, tož dolů s dřevěnými domy! Ta a tu tiskárnu si rozebere ten a ten, tu pekárnu tamhle ten. Na polo-trouchnivělých trámech a krovech se tiskly v Moskvě noviny a pekli chléb. Jen holé základy zbyly. Vidíte jich po Moskvě mnoho“... (Obrazy ze soud. Ruska, str. 21.—22.).

Ne, tak se revoluce dělat nesmí! Tak jí mohou dělat ruští komunisté v Moskvě, ale tak jí nikdy nemohou dělat čeští dělníci. Ničit cenné statky a bourat — to je naprosto mylná metoda.

My budeme všichni — at jsme dělníci rukou či hlavou — stavět a ne bořit! My budeme topit uhlím dobývaným v znacionalisovaných dolech, kde se výroba povznese, a nebudeme pálit dřívím z dřevěných domů a opuštěných vil.
Ty vyhradíme raději pracujícím lidem s četnými rodinami!

4.

příčiny katastrofálního poklesnutí a zastavení výroby v sovětském Rusku a s tím souvisecí bída.

a) *Příklady klesnutí výroby v středoruském rayonu a v textilnictví.*

Jan Olbracht v „Rudém Právu“ (č. 18.): „První tři měsíce letošního roku! Jedná tři měsíce bez války od srpna 1914. Tenkrát se přes blokádu a všechny diplomatické obtíže zdálo, že do roka bude spravěna nejen všechna žkzá dlouhé války, revoluce a blokády, nýbrž že do roka ruský socialistický stát bude zde stát v plné slávě jako vzor proletariátu všech zemí. Co svět světem stojí, neviděl té organizační geniality a energie, jakou vláda Rad vyvinula. Vojenská armáda nepropuštěna domů, nýbrž proměněna na armádu pracovní a dělala divy. Transport, okolo něhož se v nynějším Rusku vše točí, neboť na Sibíř hníjí tuny obilí a v Turkestanu tuny bavlny, byl dáván rychle do pořádku, počet jezdicích lokomotiv se týdně zvětšoval a k nim přistoupily i ty, které byly včera zaměstnány na frontách. Následkem toho se lepšilo den ode dne zásobování měst, každý jednotlivec to mohl pozorovati na přidělech, které dostával a jakostí stravy. Továrny, které do oněch dob byly nuceny vyrábět válečný materiál, byly přeměňovány na továrny mírové, což znamenalo pro venkov oděv, pluky a hospodářské nářadí. Tenkrát se ukázala ohromná výrobní a hospodářská síla nového systému. Rusko rychle okřivalo a vše se zdálo v nejlepším pořádku... Ale na konci dubna poštvala dohoda proti dělnickému státu šlechtickou Polsku. Štěstí sovětské vlády netrvalo déle než tři měsíce. Nemělo být dovoleno ukázat, že socialistický stát jest hospo-

dářsky i čistě lidsky nebetyčně výše než starý rád kapitalistický, dělnictvo světa se nesmělo přisvědčit, že v sovětském systému jest jediná spása lidstva. Práce, kterou tedy i příliš nebezpečná. A nemáže-li tedy být tato práce člena, musí být alespoň rušena. To je celá takřka dohodových milionů. Pranic jim na tom nezáleží, jaká je situace na bojišti, stojí-li polská šlechta před Kijevem či před Varšavou, je to také v celku opravdu lhostejno, hlavní věc je, aby Rusko nepřišlo ke klidu. Aby nemohlo pracovat. Aby nemohlo ukládat, seč jest socialistický stát a co výrobě dokáže. Aby nemohlo přisvědčit proletariát ostatního světa. Světovi kapitalisté jsou si toho příliš dobře vědomi, to že by byla jejich smrt.“

Tedy válka je podle Olbrachta příčinou úpadku průmyslu a bída sovětského Ruska. Válka a blokáda, hlavně však válka.

To je stereotypní odpověď ruských komunistů, když se poukazuje na zoufalý stav Ruska po tříleté vládě sovětů. I naši soudruzi jsou zpracováváni v podobném smyslu. Když byl v Praze zafiový komunistický sjezd, mluvil jsem s mnohými — kteří věřili takovému jednoduchému a pohodlnému vysvětlení.

Příčiny zastavení a poklesnutí výroby v sov. Rusku a úpadek celého hospodářství má však příčiny daleko hlubší a různější.

Je ovšem pravda, že válka a blokáda nesou velkou část viny na úpadku průmyslu a klesnutí životní úrovně ruského obyvatelstva. Ale ne tak značnou, jakou jí připisují komunisté.

Vždyť i v letech 1914—1917 prodělávalo Rusko světovou vojnu a trpělo jí strašně — a podívejte se na hospodářské statistiky z těchto tří let! Pokles průmyslové výroby byl jen malý, ač Rusko v té době bojovalo proti milionovým armádám německým a rakouským, kdežto vojny, jež vedlo sovětské Rusko s Kolčakem, Judeničem a Denikinem, byly namířeny proti armádám nepoměrně slabším, vyžadujícím menšího napjetí sil.

Jednou z hlavních příčin průmyslové katastrofy sov. Ruska byly těžké chyby, jimiž se brala sociální revoluce v Rusku. Něco jiného je cesta sociálních demokratů, jak ji vědecky zpracovává Karel Marx — a něco jiného je cesta a taktika komunistů, jak ji předpisuje Lenin. To je třeba říci otevřeně a jasně, právě tak, jak to činí ruští komunisté sami.

Po ztletém tvrdění vlády sovětů možno srovnat chronologicky dějepis sovětské vlády a zkonstatovat velké bloudění, směřování, nejistotu a experimentování, jak se jeví v poměru ruských komunistů k dělníkům a jejich právům, k sedlákům i k inteligenci. Je to to, čemu říká Radek elasticitost method třídního boje. V hospodářském ohledu se to jeví nejvíce, jak ani jinak být nemůže, protože hospodářský aparát je zvláště citlivý a následky jeho rozrušení zjevné a osudné. Tu se ukazuje nejvýrazněji rozdíl mezi „burnáženými“ (papírovými), propagačními teoriemi oplývajícími superlativy (viz Olbrachtova slova v úvodu této kapitoly) a skutečným životem a docelenými resultáty.

Katastrofální úpadek výroby průmyslu a odlidňování ruských měst dává se právě od nastoupení vlády komunistů v Rusku. Nedořivý sociální demokrat Vilém Dittmann, jenž byl poslán z Německa do Ruska na studijní cestu, měl příležitost poznat nejen ruské komunistické teorie, ale i bolševický režim v průmyslu v praxi, neboť část německých dělníků (komunistů a soc. demokratů) vypravila se z Německa do sovětské Rusi a pracovala v továrně Kolomna u Moskvy. Z novin je znám dostatečně referát Dittmannův o návštěvě v této továrně. Vyjímám z něho část:

„Při prohlídce továrny, v níž pracuje nyní místo 17.000 jen 5000 dělníků, shledal jsem, že stav továrny je ubohý. Materiál i nástroje ležely poházeny semo tamo, stroje byly zřejmě v zanedbaném stavu. Němečtí dělníci vyprávěli, že vše jde strašně pomalu a špatně. *Ačkoliv prý pracují za takových poměrů a o hladu, přece prý udělá každý z nich tolik práce, jako pět Rusů.* Ruští dělníci byli dílem dovedeni násilím z vesnic, dílem se přihlásili sami, aby nabyli práva na přiděl potraviny v továrně. Nelze u nich pozorovat zájmu po práci, naopak snaží se práci sabotovat, stejně jako část továrních zřízenců. *Po půl hodině práce se zastaví a krouží si půl hodiny nebo celou cigaretu, kouří a baví se, načez se znovu dají do práce.*

Při rozmluvě s německými dělníky sdělil mi jejich důvěrník, že 80 jich chce zpět do Německa. *Byli to většinou členové neodvislé soc. strany a komunistické strany. Všichni tvrdili, že je vystěhovaletí agenti oklamali.* Vyživovací poměry jsou hrozné.

„Zde musíme hladem umřít,“ pravil důvěrník. „Chceme zpět. Nadává se nám, že jsme vetřelci a protirevolucionáři. Když jsem

chtěl včera prodati na trhu několik jehel, po jednom rublu, ačkoliv zde stojí 20–50 rublů, abych si koupil něco k jídlu, byl jsem zatčen a propuštěn až po delší době. Nyní prý je sestaven protokol, že jsem vydělal spekulacemi 120.000 rublů. *Zde není komunistů; co tu je, nestojí za nic.*“

To je úsudek, který se shoduje s četnými informacemi, jež jsem dostal i já v sovětském Rusku na místě samém.

Všichni se shodují v tom, že hlavní příčinou počátku úpadku veškeré výroby byla anarchie v první době bolševismu, jak to popisuje Dittmann ve „Freiheit“ 1. září 1920:

„Jako na venkově, tak mohlo tudíž i ve městech a v průmyslových centrech Leninovo zápalné, s primitivní duší sedláků a dělníků počítající heslo: *„Okradte zloděje!“ „Vylapte loupežníky!“ „Vydrancujte vyssavače!“* bez značného odporu doslova být provedeno. Jako se sedláci zmocnili půdy velkostatkářů, tak průmysloví dělníci si vzali závody a továrny kapitalistů.

Byla to prvá doba bolševické revoluce, za které ovládalo vše slovo: *„Všechna moc náleží dělnickým, seelským a vojenským radám.“* Tento čas dávno minul. Nepetrval takřka jediného roku. Během té doby bolševičtí vůdcové přišli ke kormutlivému přesvědčení, že ani seelský dav, ani většina průmyslového proletariátu není zralá a schopná, aby řídila demokratickou samosprávu hospodářství a státu v socialistickém smyslu“.

Viděl jsem na vlastní oči několik továren v jižním Rusku s rozbitými stroji z první anarchistické fáse bolševismu, jakož i více zpusťovaných velkostatků v Besarabii, kde na příklad byly hospodářské stroje rozmláceny a naházeny do studen. Je to bezměrná škoda, která se dá napravit úsilovnou prací až za řadu let.

Když mluvil Marx ve svém učení o rozbití starého společenského řádu a ústrojí, myslil určitě jen na rozbití vnějších mocenských prostředků exekutivní moci, nikdy nemyslel však na rozbití strojů v továrnách, hospodářských strojů a nářadí, prostředků dopravních atd., jak se stalo ve skutečnosti v četných případech v Rusku, nemyslel určitě nikdy na „bilení“.

Že příčinou úpadku průmyslu nebyla jen válka a blokáda a zjevy lidmi vyvolané (nedostatek surovin, topiva s pracovních sil), do-

kanal ukázky z průmyslu středoruského z krajů, kde nebyla vedena válka, a u těch odvětví průmyslových, kde nedostatek surovin a topiva nehrál roli.

Nejmarkantnější ukázkou je průmysl středoruské průmyslové oblasti. Uvedu příklady o produkci uhlí a rašeliny v tomto rayonu, jak je podává známý bolševický národohospodář a theoretik V. Lazarev v úředním bolševickém národohospodářském orgánu „Národní hospodářství“ (řízen 1920, č. 5—6) v úvaze o „Otázce výroby v uhelném a rašelinovém průmyslu Centrálního průmyslového rayonu v r. 1913—1919“.

Podle údajů Lazarevových klesla za vlády ruských komunistů zrovna rapidně, ač počet dělníků nejen nepoklesl, nýbrž vzrostl (o proletariát uprchlý před hladem z měst a o dělníky z donecké oblasti v době válek v tomto rayonu). Blokáda ani válka tu rovněž přímo nepůsobila, otázka nedostatku surovin a topiva se tu nemůže hrát v úvalu (nebo jen tak dalece, jako na př. v Rusku za starého režimu, kdy byla vedena rovněž válka a kdy přece výroba byla téměř normální). A přece v středoruském rayonu došlo k prudkému klesnutí výroby právě v době, kdy Moskva trpěla nesmírně zimou, ač středoruský uhelný a rašelinový rayon je neďaleko.

Těžba uhlí v podmoskevské oblasti za první pololetí 1916, 1917, 1918 a 1919 možno podle údajů Lazarevových sestavit v tuto tabulku:

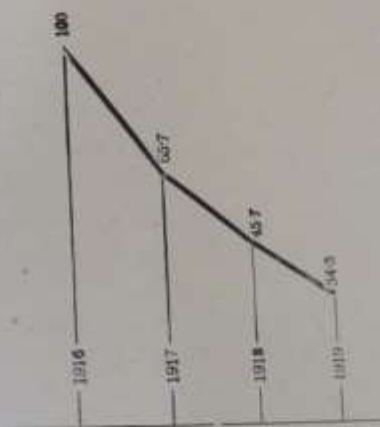
Těžba uhlí v podmoskevské oblasti za první pololetí 1916, 1917, 1918, 1919.

Rok	Dobyté uhlí		Počet dělníků		Na 1 děln. připadá	
	miliony metrů	poměrně	v tisících	poměrně	v pudích	poměrně
1916	19,1	100	5,5	100	3511	100
1917	22,2	116,9	9,9	180	2315	65,7
1918	12,5	65,4	7,8	141,9	1604	45,7
1919	13,6	71,2	10,9	198,2	1240	34,3

To znamená, že počet dělníků vzrostl proti roku 1916 dvojnásobně, avšak výroba uhlí klesla při tom z 19 milionů pudů na 13 milionů. Dělník, který za dřívějšího režimu vyrobil 3511 pudů vyrobil nyní v r. 1919 pouhých 1240 pudů, či-li vyjádřeno v procentech, klesla jeho výkonnost ze 100% na 34,3%.

Vyjádříme-li pokles výkonnosti jednoho dělníka za bolševické vlády v podmoskevské oblasti, jež pracovala za podmínek poměrně nejprůzračnějších, v diagramu, dostáváme tento obrázek:

Pokles výkonnosti dělníka v % (v uhelné oblasti podmoskevské).

To je obrázek strašný. Strašnější pro národohospodáře, pro marxistu a pro člověka, který cítí s proletariátem, než jakékoliv hrůzoplné líčení měšťáckých listů o sovětském Rusku.

Tento obrázek praví totiž docela jasně, že poměry v sov. Rusku jsou takové, že za cara pracoval dělník trojnásob intenzivně jako nyní za vlády komunistické strany. Není nejmenší pochyby o tom, že dělník carské vlády a carského režimu nemiloval, že jej nenáviděl a že by pracoval pro vládu socialistickou rozhodně raději a úsilovněji, a přece tento výsledek?

Měři-li se množství dobytého uhlí a rašeliny v kaloriích, můžeme sestavit dále obrázek průměrné těžby topiva jedním dělníkem pro měsíce květen—červenec 1916—1919 v tuto tabulku:

Průměrná těžba topiva jedním dělníkem v době květen—červenec 1916—1919.

Rok	Rašelina v kaloriích	Uhlí v kaloriích
1916	6.660.000	4.957.000
1917	4.860.000	3.027.300
1918	3.702.000	2.514.600
1919	3.528.000	1.275.000

Žil těžba rašeliny jedním dělníkem klesla rovněž z 6.660.000 kalorií na 3.528.000!

Protože, jak již bylo řečeno, nedostatek surovin a topiva nepadá v tomto případě na váhu, je zřejmo, že klesnutí výroby zavinily vedle jiných příčin, *zvláště pak rozbití a poškození továren v prvním období bolševismu:*

1. nedostatečná nebo úplně špatná organizace práce;
2. nedostatek pracovní dobrovolné disciplíny (zmlilitarisování práce a donucování dělníků tresty nenahradí nikdy samodisciplínu. Jimi se nevzbudí láska k práci, naopak dělník dívá se pak na práci jako na otročtinu.)
3. Fysiologické příčiny. S hladovým nebo rozedraným a bosým dělníkem se dá těžko mluvit o zvýšení výroby, ať už je majitelem dolu nebo továrny kdokoliv (stát či jednotlivec);
4. Nedostatek kvalifikovaných sil, který byl zaviněn vyřazením inteligence z práce (o tom dále obšírněji).

To jsou všechno příčiny, které se nemají vyskytnout v revoluci prováděné podle Marxe a v duchu jeho zásad. Udržení a rozkvět výroby je první a svatou věcí!

Příklad z podmoskevského průmyslového rayonu doplní údaje z jiného odvětví průmyslového, totiž z textilnictví. Lazarev uvádí v březnovém čísle „Národního Hospodářství“ (1920) 438 nacionalisovaných textilních továren, podle udání z 1. srpna 1919.

Z těchto nepracovalo 312 továren se 419.478 dělníky, t. j. 71% všech továren.

Továrny, jež byly nuceny zastavit práci, učinily tak podle úředních údajů z těchto důvodů:

- a) 112 podniků, t. j. 35,9% všech podniků se 138.900 dělníky pro nedostatek surovin a topiva, tedy z příčin vyvolaných hlavně (ač ne výhradně) blokádou.
- b) 119 podniků t. j. 38,2% se 76.421 nepracovalo pro rozrušení továren a desertci dělníků z továren, tedy hlavně z příčin souvisejících s formou provádění sociální revoluce.
- c) 81 podniků, t. j. 25,9% se 159.151 dělníky zastavilo práci z příčin blíže neznámých.

Všimněme si faktu, že v úřední statistice největšího národohospodářského listu jedním z prvních odborníků je uveřejněna zpráva, ve které se konstatuje, že 81 podniků se 159.151 nepracuje z příčin neznámých! Tento fakt sám je výmluvný a prozrazuje mnoho o způsobu organizace práce sov. Ruska.

Protože však na druhé straně všechny továrny, jež mají nedostatek surovin a topiva, jsou vedeny statisticky v příslušných centrálech „Vyšší rady národního hospodářství“, bylo by těch 81 podniků, jež nepracují „z neznámých příčin“, zařazeno do kategorie podniků uvedených pod a), kdyby bývaly nuceny zastavit práci pro nedostatek surovin a topiva — možno těch 81 podniků připočíst k podnikům uvedeným pod b).

Nepracuje tedy 112 podniků, t. j. 35,9% z příčin vyvolaných hlavně blokádou a vojnou.

200 podniků, t. j. 64,1% z jiných příčin souvisejících s poměry v sov. Rusku.

b) *Transport sov. Ruska* (zvláště otázka železnic).

Ivan Olbracht v „Obrázkách ze soudobého Ruska“ (1.): „Z třiceti tisíc ruských lokomotiv zbylo po světové a občanské válce sotva šest tisíc zdravých a ty byly do rozskočení zaměstnány na vojenských frontách. Až se opravi porušený dovoz, bude v městech potravina nadbytek a nikoho nenapadne kupovat jinak, než za sovětské ceny. Na opravě lokomotiv se pracuje horečně dnem i nocí, v týdnu i v neděli, a sovětské Rusko práci

metví a železničtví do očí, neboť právě na trati Petrohrad—Moskva funguje doprava pravidelně a vlaky jezdí téměř na minutu.

Jest však zjevem neobyčejně smutným a charakterisujícím nynější úpadek průmyslu a krizi všeho hospodářského života v sovětském Rusku, že na nejdůležitější trati Raska, Petrohrad—Moskva, kde jindy jezdil vlak každých několik minut, jezdí nyní denně pravidelně pouze jeden až dva vlaky, v nichž ještě v osobních vozech jezdí většinou osoby služební. Pravidelná železniční doprava v sovětském Rusku funguje jenom na několika důležitějších tratích: Petrohrad—Moskva, Moskva—Kazaň, Moskva—Charkov, Moskva—Perm, Moskva—Samara, Perm—Omsk, Omsk—Irkutsk a Samara—Taškent.

Průměrná rychlost jest velmi malá, maximálně činí 30 km za hodinu.

Lokomotivy byly vytápěny až do nedávna většinou dřívím.

Celkový dojem všech odborníků v Rusku vyznívá dosti skepticky přes naději, vyslovované oficiálním sovětským tiskem. Je sice jisto, že sovětská vláda, vědoma toho, že železniční doprava je její životní otázkou, věnuje železničtví neobyčejnou energii a nejlepší své odborné síly, avšak těžké chyby, jichž se dopouštěla sociální revoluce v Rusku, zejména v prvé své fázi, a potom nedostatky a chyby vzniklé těžkým položením Ruska vůbec (blokáda, občanská válka, časté mobilisace, demobilisace atd.) vedly tak daleko, že sovětské Rusko nebude s to nahradit samo všechny nynější nedostatky železničtví a přivést je k normálnímu stavu. Bude potřeba pomoci ciziny, zvláště Ameriky.

Prohraná vojna s Polskem znamená opět pro sovětské Rusko velkou ztrátu na železničním parku.

Železniční transport v sov. Rusku ukazuje nejlépe v plné intenzitě, jakých chyb se dopouštěla sociální revoluce ruská, a ruští soudruzi s ruským proletariátem přinesli celému proletářskému světu na vlastní kůži velkou obět tím, že ukázali následky špatně promyšleného a nesystematicky prováděného postupu sociální revoluce, jež vede k rozvratu hospodářského života a snížení úrovně všeho obyvatelstva.

Statistika ukazuje jasně, že katastrofální klesnutí počtu lokomotiv stalo se r. 1918, tenkrát, když sovětská vláda získávala dělnictvo tím, že popustila úplně uzdu a trpěla anarchií v hospodářském životě i snížení cenových statků.

Přísná opatření, kterých užívá nyní sov. vláda vůči železničtům a dělníkům, aby odstranila transportní krizi, jsou tak ostrá, že by se nad nimi naši dělníci pozastavili. Z anarchie v r. 1915 přešlo se v r. 1920 do úplného zmilitarisování, z extrému do extrému, avšak napraviti vše již nejde.

Vlastní silou si sov. Rusko nyní v této věci už pomoci nemůže. A dokud nebude odstraněna transportová krize, nebude pracovat ruský průmysl a velká města budou trpět se svým proletariátem hlad a zima.

Nesprávně je líčení Olbrachtovo o „ohromné výrobní a hospodářské síle nového systému“ Ruska, jaký se podle něho jevil v prvních 3 měsících tohoto roku, kdy sovětské Rusko nemusilo vést vojnu. Statistika, kterou podávají moskevské úřední „Izvěstija“ dne 5. září 1920 je nanejvýš poučná.

Podle této statistiky bylo provedeno železničních staveb v roce 1919:

- 490.000 kubických sáznů pozemních prací,
- 1.700 kubických sáznů umělých staveb,
- 89.000 pudů materiálu pro železné mosty,
- 1.200 sáznů dřevěných mostů,
- 700 verst nových železničních tratí.

A v roce 1920, v prvním pololetí, tedy v době, o které mluví Olbracht s takovým nadšením, bylo provedeno:

Druh stavby	Kolik bylo provedeno v prvním pololetí 1920	Pracovní program pro rok 1920 činí	Kolik procent bylo provedeno za první pololetí 1920 v rámci programu
Zemních prací	150.000 kub. sáznů	1.318.000 sáznů	11·4%
Umělé stavby	70 „ „	3.496 „	2%
Materiál železničních, železných mostů	85.000 pudů	174.270 pudů	49%
dřevěných mostů	300 sáznů	4.244 sáznů	7%
Délka nových kolejí	240 verst	1.500 verst	15%

To značí, že z celkového ročního programu pro rok 1929 bylo provedeno za první pololetí 1929, místo 50 procent pouhých necelých 17 procent všech projektovaných staveb, ač odzvězka železničního transportu je životní otázkou sovětského Ruska a několik celých projektovaných stavební program pro rok 1929 mohly by odpomoci jen částečně těžké transportní krizi.

Při tom důležito mít na zřeteli ještě jednu důležitou okolnost, totiž ta, že i v těch textilních továrnách, v nichž s pracuje, výkonnost strašně upadla. Tak na př. velká textilní továrna v Tveru (jedna z největších v Rusku) zpracovávala dříve denně 11.000 až 12.000 kusů látky, nyní však vyrábí jen 3000—4000 kusů látky za den, ač je v plném chodu a několik pracuje pro armádu. To je v Tveru, ve středním Rusku, kde nebyla nikdy ani fronta Kolčakova, Denikinova, Judeničova nebo polská!

c) Vyřazení inteligence z výrobního procesu.

Ivan Olbracht („Rudé Právo“, č. 18.): ... „A v této nejtěžší chvíli se technická inteligence dopustila na Rusku neslýchané zrahy. Zahájila s abotáž. Ničila, kazila, zdržovala, úmyslně mála práci v závodech, na drahách a ve velkostatecích, podporuje tak z vnějšku plánovitě zahraniční kontrarevoluci. A to je doba, kdy se počalo s vyháněním bývalých továrníků, ředitelů a technické inteligence ze závodů, to je onen spor, o němž se tolik povídalek rozšířilo v evropském tisku a věc byla ličena tak, jako by komunisti byli zásadními nepřáteli každé inteligence a chtěli řídit závody bez pomoci odborníků“ ...

V „Obrazech ze soudobého Ruska“ (I., str. 19, 20). ... „a tak musili ulice zamést domáci páni, advokáti a bankovní ředitelové, kteří tenkrát neměli co na práci. Člověk by nevěřil, co dělá revoluce: Šel a metlil. Nebylo to alespoň formálně tak hrozné, jak se o tom v Evropě vykládalo, bylo to provedeno v rámci mobilisace. Mobilisovaní dělníci šli na bojiště, kde nemohli potřebovatí zrádci, mobilisovaní milostiví pánové dostali místo pašky koště. Snad to těm hrdým a statečným mužům bylo dokonce milejší. Letos je jim u té práce již veselo“ ...

Vyřazení inteligence ze spolupráce na budování nového Ruska nález, jak již bylo řečeno, také k jedné z příčin úpadku ruského národního hospodářství.

Poměr ruských komunistů k inteligenci a život inteligence, zvláště učenců a profesorů, v prvním dvouletí sovětské vlády, náležel k čerstvým kapitolám komunistické vlády. Bolševici nedovedli k sobě připoutat inteligenci, nedovedli využít nezbytných odborných kvalifikovaných sil a postavit je do služeb proletariátu, ač většina inteligence byla by sloužila proletariátu i bez nucení, jak přiznávají na příklad i slova Olbrachta samého („Rudé Právo“ č. 18):

... Ředitelové, pokud v minulých dobách s dělnictvem se směřeli, zůstali na svých místech, rovněž továrníci, kteří bydlili ve svých fabrikách a neměli důvodu báti se proletářského hněvu. Stejně tak inženýři a ostatní zřizence. Ti, kdož měli příčinu báti se, utekli včas ještě za Kerenského, tušice, co asi přijde a sebrali si ovšem na cestu vše, co se sebrati dalo; továrny a stroje ovšem do vlakového kupé vzít nemohli a při nacionalisování závodu bylo lhostejno, patřil-li ještě jim či našli-li v poslední minutě hlupáka, který to od nich koupil. Svá místa opustili včasné i neoblíbení zřizenci a jestliže z nich nepatrné procento zůstalo, snažilo se simulovati dělnictvu ve změněné situaci přichylnost, tedy — dle starého stávkového zvyku ruského — bylo vyvezeno na trakafí z tovární brány a posláno ke všem čertům. Úředníci zůstali úředníky, ředitelové řediteli, továrníci se řediteli stali, dostali přiděly a plat jako jiný pracující člověk (peněz trochu více než tovární dělník, chleba trochu méně), zůstali většinou i ve svých starých bytech. Výroba šla klidně dále svým chodem ...

Inteligence — a zvláště technická, která je, jak známo, ve všech státech většinou apolitická, byla by zůstala a pracovala, kdyby se jí to bylo umožnilo a zajistilo se jí lidské živobytí. V kapitolách o zásobování lidu v sov. Rusku bylo dokázáno, jak malý byl přiděl chleba a potravin u dělníka, a jak stouply ceny potravin tak, že za velké tisíce není možno se uživit — jak tedy mohli zůstat úředníci a inteligence na svých místech, „když dostali přiděly a plat jako každý pracující člověk (chleba trochu méně)“.

S inteligencí se v sovětském Rusku zacházelo v prvních dobách podle hesel Lenina upravených v jeho základním spise „Stát a revoluce“:

„Nejbližší cíl jest organisovati celé lidové hospodářství po vzoru sovětské a sice tak, že všichni technické, dozorní, knihvednoci a všechny osoby pověřené úřadem za kontroly a vedení organizovaného proletariátu budou honorováni platem nepřesahujícím dělnickou mzdu“... Lenin představoval si v ideálním státě úřadování tak zjednodušené a zmechanisované, že bude vlastně jen třeba registrátorů a kontrolorů — kontrolování vědecky vzdělaných odborníků zamýšlel svěřit Lenin ozbrojeným dělníkům (tedy neodborníkům).

Názory Leninovy byly v prvních dobách směrodatné, ale po 2½ letech trvání sovětské vlády byla uznána jejich naprostá nedůvěritelnost. Letošní jarní IX. sjezd ruské komunistické strany přinesl se při jednání o poměru k inteligenci na resoluci, jejíž slova jsou v příkrém odporu se zásadami Leninovými z první doby sovětské vlády.

Též Lenin sám napsal po zkušenostech, nabytých po první době své vlády, slova, jež jsou v přímém odporu se slovy nahoře citovanými. V knize „Nejbližší úkoly sovětské vlády“ čteme: „Bez pomoci odborníků je přechod k socialismu nemožný a my musíme sáhnout ke starým občanským prostředkům a povolit odborníkům velký plat“

Pro myslícího člověka je samozřejmo, že zvláště hospodářský život se neobejde bez odborníků a že s nimi musí počítat.

Jaký chaos a jaká nejasnost panovala v tom ohledu i u vedoucích bolševiků, dosvědčují slova Trockého v jeho „Práci“:

...„Demokratisace nespočívá v odstranění kvalifikovaných sil a odborníků, nýbrž v tom, aby byly tyto nahražovány vždy a všude volenými kolegy“... (str. 11).

...„Volená kolegia, která jsou složena z nejlepších zástupců dělnické třídy, nemají však potřebných technických znalostí, nemohou nahradit ani jediného technika, který absolvoval odbornou školu a který ví, jak se musí dotýčná speciální věc v praxi provádět“... (str. 12).

Tedy na jedné straně spisu považuje Trockij za hlavní úkol a abecedu každého marxisty nahražování odborných sil volenými kolegy, hned na to však tvrdí, že nejlepší kolegia bez odborných znalostí nemohou nahradit ani jediného technika...

Z citovaných výroků Lenina, Trockého a IX. sjezdu ruské komunistické strany vysvítá, jak proměnlivé, chaotické a sobě odporující byly v *theorii* názory bolševiků o inteligenci. A praxe byla, bohužel, daleko horší, než *theorie*. Nebyl bych tomu věřil (považoval jsem psaní a nakládání s inteligencí za obvyklé antibolševické šajonovité psaní), kdybych se nebyl na vlastní oči a už přewočel o tom, jak bolševici zacházeli neekonomicky s odbornými silami.*

Tak jsem se setkal sám v Moskvě na př. s dobrým inženýrem, odborníkem na slovo vzatým, jehož práce byly uveřejňovány i v předních německých vědeckých časopisech. Tento inženýr dnes jen vegetuje a jeho síly zůstávají nezařikovány.

Jiný nčenec — evropského jména — byl vyřazen ze svého oboru a žije nyní v bídě a o zimě nedaleko Moskvy.

Technický odborník, který byl dříve vedoucím velkého průmyslového závodu v oboru, kde je zvláště třeba socialisty, byl povolán na malé podřízené místo v jednom úřadě v Moskvě, kde by stačila jakákoliv mechanická síla.

Jiný dobrý národohospodářský pracovník, který dříve pracoval čile *theoreticky* i *prakticky*, musí trávit nyní život v ničemné, jeho nadání a schopnostem nijak neodpovídající práci.

Žena, ovládající několik jazyků, velmi inteligentní a pracovitá, byla přibrána — právě tak jak to popisuje Olbracht — čezvičejkami k zametání sněhu docela nevhodně prováděnému (šlo se až 2–3 hodiny na práci, vlastní práce lidí unavených pochodem a hladových trvala také jen 2–3 a výsledek byl ovšem nepatrný). Následek byl ten, že dostala těžkou plicní chorobu — v době, kdy jsem byl v Moskvě, už byla zotavená, ale následky utrpení bylo na ní vidět.

Takových příkladů bylo ovšem na tisíce, neboť v praxi neřídili se bolševici *theoriemi*, hlásanými ve světě, nýbrž spíše slovy Radkovými:

„Vítězná dělná třída musila zlomit odpor inteligence s úplnou bezohledností, musila jim zasadit tisíc ran, než-li mohla zkusit přijmout je do svých služeb.“

* Jména těchto lidí apolitického zabavení i pochopitelných důvodů neuvádím, ale jsem je ochoten udát na př. malé komisi, v níž by zasedalo několik soc. demokratů i komunistů, se všemi bližšími detaily, stejně jako pramen a podrobnosti všech ostatních vývodů této knihy.

A proto „zametali ulice advokáti a bankovní ředitelé, proto šli a metli“, ač mezi tím přemýšlí a úřady trpěly strašným nedostatkem odborných pracovních sil. Jenom vyvrhelům dělnické třídy — ne však pořádným dělníkům — může být veselo při pohledu na vyhladovělou, osumělou a mučenou inteligenci.

Riká-li Olbracht, že „milostiví páni dostali do rukou koště místo pašky jenom proto, že se nemohli na bojišti potřebovat zrádci“, měl by si uvědomit, že přibližně v té době, kdy on psal své obrázky, obrátila se sovětská vláda povoláním carského generála Brusilova i na bývalé důstojníky carské armády, aby šli sloužit.

Sociální demokraté ruskou tragedii s inteligencí opakovat nemohou a nebudou. Inteligence musí být podle svých znalostí a schopností vřazena do aparátu dělnického státu, musí sloužit proletariátu v rámci svých sil.

Tak to žádá zdravý rozum, tak to žádá též docela přesně i Marx ve svých „Theoriích o nadhodnotě“, kde praví:

„K produktivním pracovníkům náleží přirozeně všichni, kdož spolupracují tím neb jiným způsobem k výrobě zboží, od nádeníka v pravém slova smyslu až k řediteli a inženýru“. —

5.

Finanční rozvrat sovětského Ruska.

Ivan Olbracht v „Obrázcích ze soudobého Ruska“ (Díl I): „...Co diktatura proletariátu s třídou nových zbohatlíků počne, nevím, je však jisto, že se s ní vypořádá. Snad až se dá do pořádku zásobování — a to bude velmi brzy — za poměrů již jiných, než byly ony v Rusku rozvráceném válkou, domácí válkou a blokadou, vyjde ještě jedenkrát dekret o tom, kolik kdo smí mít nejvíce peněz. Natisknou se peníze nové, ty se do onoho určeného nejvyššího množství lidem vymění, více nedostane nikdo ani kopějky a staré se prohlásí za neplatné. A pak se vystaví veliké pece, jako se to již jednou stalo po pádu Kerenského, a u nich se do hromad složí ty neplatné papírky a budou se lopatami házet do ohně a budou

hořet pět dní a pět nocí, až se pálniční obloha rozčervení krvavou září a budou se obracet v troud, a budou hořet miliardy a budou hořet peníze, bůh devatenáctého století, jeho štěstí a osud. A žezvyčajky ještě žijí. Ach, tato práce s několika stovkami lidí, kteří si nahromadili bedny papírků, bude jen hrou proti tomu, co bylo. Byla vyvrácena mocná, sebevědomá baržoasie stará, se staletými kořeny hluboko v zemi zapuštěnými, bude slouknuta i takhle jednorozční, která posud nevyhnala ani oděnký a neměla ještě kdy ani na své peníze si zvyknouti, ani uvědomiti si svou třídní soudržnost. Ty jejich papírky nemají také za hranicemi kursu a nelze jich tam tedy ukládat. A skryje-li někdo před prohlídkami brilantový náhrdelník, nu, ať si jej tedy vytáhne každého večera před spaním z úkrytu a těší se jím, a podaří-li se nějakému jednotlivci zachovati přece nějak část svých peněz, nu, bůh s ním, časem je vydá, do druhé a třetí generace se nepřenesou, nehrozí z toho ani nadhodnoty ani lavinové hromadění bohatství a není účelem revoluce hledati s lucernou poslední „baržoje“ na světě, nýbrž zničit starý a stvořit nový společenský řád“ ...

Jenom sociální romantik může se přenést přes tak obtížnou otázku, jakou je otázka peněžní, tak lehce a rychle, suggestivními a básnickými slovy!

Žijeme ještě — bohužel — v době, kdy finanční a peněžní problémy rozhodují v našem hospodářském životě.

Olbrachtovi se na papíře lehko postaví pec a spálí tam všechny papíry žluté i modré, zelené i červené — ale ve skutečnosti nedospěl dnes komunisté v Rusku k tomu, aby význam papírových peněz v životě jednotlivců oslabil.

Houba za znehodnoceným sovětským rublem je (jak již bylo řečeno při kritice Šmeralových feuilletonů) strašná. Jako u nás, tak i v sovětském Rusku jsou, na žal, peníze, byť to byly i sovětské rubly, měřítkem hodnot a předmětem, bez něhož se v Rusku nemohou obejít. Kdo hovoří v Moskvě s lidmi nesedkimi na vedoucích místech, kteří dostávají stravu i ostatní životní potřeby výmínečně v takové výši, že netrpí nedostatkem, nýbrž s úředníky pracujícími v sovětských úřadech a s obyčejnými dělníky, užasne nad tím, jakou roli hraje v životě takového člověka nejen jeho

potravinový příděl, ale i záře. Jakou dostává. Je zrovna tragická, jak musí městští obyvatelé obracet několikrát ty storublové, dnes nás dnes nic neznamenající hankovky, než je vydají z rukou. A to jsou lidé produktivní, kteří pracují, ať už v úřadech nebo zá-

A stejně je tomu i s dělníky. Protože potravinový příděl, který fasují od vlády za „tvrdé ceny“ (to jsou ty ceny, o kterých mluví Olbracht), je jen zlomkem toho, co dělník skutečně potřebuje, musí dokupovat své životní potřeby na trhu za spekulativní ceny, za peníze. Jak mylně si mnozí představují v tom ohledu sovětské Rusko, dověděčte Dittmannův návrat z Ruska ve svém referátu v časopise „Freiheit“:

...*„Jiný soudruh opustil v Německu dům se zahradnictvím; řekl se mu, že v Rusku nepotřebuje peněz, a proto přišel s 9 leníky. Leč vidí, že v Rusku je třeba peněz víc, než všude jinde, neboť není ani nejnútnejších potravin. Pracoval 35 let pro socialismus a vyštíkoval se, aby sloužil světové revoluci. Leč hledá mu to úplně znemožňuje“...*

Jistě, že je ideálem nás všech odstranit také ty peněžní papírky, základ staré buržoasní finanční soustavy. Měřítkem hodnot v ideálním socialistickém státě musí být vykonaná práce a jen práce a ne špinavé papíry spekulantů.

V sovětském Rusku se však tomuto ideálu přiblížili dosud málo. Peněz se sice tiskne stále víc a víc, takže ani stroje nestačí, ale čím více se tiskne, tím divočejší a úsilovnější je hon za těmito „papírky“. A až dojde k tomu velkému krachu, bude to znamenat konec? Obejdou se potom lidé bez papírků?

K tomu bylo by třeba především dokonale vybudované a bezvadně fungující hospodářské soustavy, vybudované na nových základech, k tomu je však také třeba úplné přeměny ideologie mas. Byl jsem v tomto ohledu v sovětském Rusku strašně zklamán.

Ve skutečnosti vyhlížejí finance sovětského Ruska, dotkneme-li se jich jen letmo a stručně, takto:

Celá země je přímo zasypána papírovými penězi nejrůznějšího druhu. Sovětská vláda tiskne každý měsíc nové a nové miliardy papírových peněz, tak v březnu a dubnu t. r. bylo na příklad vy-

možno každý měsíc přes 60 miliard rublů — (více nemohlo být vydáno, protože stroje nestačily).

Legálně jsou nyní v oběhu v sovětském Rusku pouze rubly sovětské. Dumky a kerenky jakož i carské rubly prodávají se nelegálně, pod rukou, stejně jako cizí valuta.

Jakékoliv měnění cizí valuty je zakázáno jako „spekulantství“. Kdo přijde z ciziny, musí tedy měnit nelegálně, protože od sovětských úřadů dostal by na příklad za německou marku jenom asi 4—5 sovětských rublů, kdežto pod rukou dostane za ni obnos více než desateronásobný.

Jak se spekuluje a pašuje, dokazuje nejlépe fakt, že v poslední době byl přibližný privátní kurs u prostředních spekulantů (německé marky k sovětskému rublu):

u tisícmarkovky	68 sov. rublů.
„ stomarkové bankovky	57 „ „
„ padesátimarkové bank.	54 „ „

najdou se ovšem spekulanti, kteří platí daleko více (až 100 rublů za marku), ale je často těžko najít spekulanty, měnící i za daleko menší kurs. Rozdíl kursu u tisícmarkovky a menších bankovek je proto tak značný, že větší bankovky se lépe schovávají a snáze pašují přes hranice.

Ze všech cizích valut je nejlépe měnit německé marky, na ně jsou Rusové zvyklí již za okupace.

Za jeden carský rubl dostane se nyní 20—22 rublů sovětských, za jeden dumský rubl 5—5 $\frac{1}{4}$ sovětských, za kerenku 2 $\frac{1}{2}$ rublu. Malé kerenky se ani nepřijímají.

Zlato je v sovětském Rusku velmi drahé. Za zlatý desetirubl možno dostat přes 20.000 sovětských rublů, za brillanty, za karát 300.000 sovět. rublů atd.

Cenné papíry stoupají v posledním čase velice v kursu. Zvláště pozoruhodný je vzestup papírů z času Kerenského „Zájem voji“ — půjčka svobody z doby Kerenského, která se nedávno na trhu ještě nedala vůbec prodat a byla považována za bezcennou, stoupla nyní téměř šestkrát proti nominální ceně. Papíry „Moskevského kredit-

ního obědění" stouply v červnu 1920 na dvanácteronásobnou výši proti nominální ceně.

Jako u nás: je i v Rusku velká část papírových peněz v rukou sedláků, kteří peníze zakopávají a schovávají. Dříve chudí mužci mají nyní často i miliony sovětských rublů.

Zvláště Ukrajina je zasypana penězi všeho druhu, tak jako žádný jiný kraj na světě. Samých sovětských rublů je na Ukrajině v oběhu kolem 300 miliard. Z peněz, které nalézají se na Ukrajině, hlavně u ukrajinských mužiků, dlužno uvést hlavně tyto peníze: carské, dumské (hlavně tisícirublové bankovky Kerenského, dále Kerensky dvacet- a čtyřicetirublové, karbovance Ústřední ukrajinské rady (peníze osykové), hřivny z času hetmana, dále peníze „donské“ z času Denikina a konečně hlavně ovšem sovětské.

Kurs těchto peněz se mění den ze dne právě tak jako vlády na Ukrajině, které se stále střídají. V květnu 1920 byl kurs přibližně takovýto: za 100 rublů carských bylo možno dostat 2000 až 3000 rublů sovětských, za 100 dumských nebo hřiven bylo možno dostat 700 karbovanců sovětských, za 100 kerenek anebo osykových peněz kolem 500 karbovanců sovětských, za 100 donsých rublů až 200 sovětských.

Sedláci sovětských peněz nechtějí vůbec přijímat. Potraviny a obilí lze dnes obdržet od sedláka pouze za zboží (střížní zboží, kůže, petrolej atd.) nebo za cenné předměty.

Sovětská vláda předepsala proto nucenou výměnu zboží a když stanovila maximální ceny pro zemědělské výrobky, určila ceny, jež jsou daleko nižší, než u průmyslových výrobků, u porovnání s předválečnými cenami. Z těchto obnosů, jež připadají sedlákům jako náhrada za jejich výrobky, vyplácí se většinou pouze 10 až 20 procent ve zboží a zbývající část se vyplácí v sovětských rublech v případě nutnosti nebo pouze rekvirovalo se u sedláka i bez jakékoli náhrady.

Proto docházelo ke všeobecně známým povstáním selským, proto mužci v sovětském Rusku a Ukrajině zakopávají peníze i skrytě obilí a plodiny, aby je nemusili odvést za papírové peníze — a proto osévají pole namože jen z části...

Zajímavé je sestavování rozpočtů sovětské Rusi. Rozpočet sovětského Ruska existuje vlastně jen na papíře. Všechny cifry jsou víc nebo méně fiktivní a dostávají přímo závratných sum.

Celkem je ovšem rozpočet silně pasivní. Právě sestavovaný rozpočet pro příští rok bude vykazovat přibližně poměr příjmů k výdání jako je dříve čtyřem, ačkoliv výdělek ze znacionalisovaných továren plyne do příjmů státních a nových investic mnoho potřeba nebylo, protože se nové továrny ani podniky — až na malé výjimky, jež nepadají v Rusku na váhu — nestavěly. Stát má v továrnách mimo to (většinou nuceně) laciné pracovní síly, dělníky i úředníky, a cenu surovin, topiva jakož i hotových výrobků si sám diktuje.

Sestavování bolševického rozpočtu vyhlíží ovšem docela jinak, než u západních států.

Hlavní položkou rozpočtu je nacionalisovaný průmysl. Každá továrna má vypracovat podrobný hospodářský plán pro příští rok s detailováním výloh (mzdy dělníkům, topivo atd.). Hospodářské plány továren předkládají se pak ke kontrole a k debrozdání „Vyšší radě národního hospodářství“ („V. S. N. Ch.“), jež ovládá theoretický celý průmysl a hospodářství ruské. Po přijetí a opravě vyšší radou národního hospodářství zasílají se rozpočty smíšené budgetní komisi, složené ze zástupců sovětských úřadů, dělnických odborových svazů, národních komisariátů a odborných expertů (nemusí být ani bolševiky), která pak stanoví definitivní rozpočet. V této komisi zasedají nyní i staří, zkušení odborníci-finančníci bývalého Ruska.

Rozpočet činil:

a) v druhé polovici 1919	164.000.000.000 rublů
b) rozpočet na první polovici roku 1920	455.000.000.000 „
c) Uváží-li se, že rozpočet na první pol. 1920 zvýšil se proti rozpočtu na r. 1919 trojnásobně, předpokládá národní komisariát financí, že rozpočet na druhou pol. 1920 bude činit přibližně	1.000.000.000.000 „
d) celkový rozpočet na rok 1920 bude tedy činit asi	1.500.000.000.000 „

Tolik mi udávali v červnu 1920 v Moskvě odborníci. „Ekonomický Žití“ z 28. září 1920 podává však již úředně úplný rozpočet pro rok 1920 takto:

Příjmy 150 miliard rublů
Vydání 1500 miliard rublů,

tedy deficit přibližně 1 bilion rublů.

Před bolševickou revolucí činil celý rozpočet sovětského Ruska ročně přibližně 3 miliardy rublů.

Ohranou sumou figuruje v rozpočtu sovětského Ruska pro rok 1920 zvlášť komisariát osvěty — 100 miliardami rublů — což by byl zjev potěšitelný, kdyby tato suma byla vynaložena na osvětu, na školy a kulturní potřeby. Ve skutečnosti jsou v této položce zahrnuty hlavně peníze na tiskovou propagaci všeho druhu která se nelituje nikdy peněz, kulturním potřebám v pravém slova smyslu je věnována jen malá část rozpočtené sumy.

Tak tedy pracuje podle úřední zprávy sovětské vlády v roce 1920 s deficitem 1000 miliard!

Při tom úředníci mají plat takový, že absolutně nemohou vy-
stačit stejně jako dělníci, a znacionalisované továrny většinou
stojí nebo je výroba v nich zrestringována; sedlákům pak se platí
buď jen část zrekvírovaného zboží nebo nic a cizíně se platí —
jak známo — zlatem. Mimo to šlo se dosud vlastně ze starých
zásob, jež byly ohromné a které budou už brzy vyčerpány, stejně
jako kořist z fronty Kolčakovy, Denikinovy a murmanské. Přes
to všechno obsahuje sovětský rozpočet deficit a položky takové,
že podobných svět neviděl. Podotknouti dlužno, že sestavování
rozpočtu děje se při tom docela rigorosně a že se svádějí debaty
a škrť se na položkách týkajících se na př. platů sovětských zřízenců,
ač jsou poctivým úředníkům naprosto nedostačující.

Podle nezaručených, ale přece jen dosti hodnověrných infor-
mací, činí nynější státní poklad sovětského Ruska kolem 700 milionů
ve zlatě. O ruském zlatě a obchodech, jež s ním Rusko vede, se
píše dostatečně v denních listech.

Může se nový svět zrodit jen na zkáze a troskách?

Ivan Olbracht v „Obrázcích ze současného Ruska“ (II.): „Ano,
ví dobře, že to, co bylo, musilo být a nemohlo být jinak, že
jednotlivci byli jen pápěrkami, hnamými vieltrici, že nový svět
se mohl zrodit jen na zkáze a troskách“ . . .

Ivan Olbracht na schůzi 21. září t. r. (dle „Rudého Práva“): „Do
rad třetí internacionály! A s ní do revoluce! Čas letí, čas kvapí!
Třeba jednat rychle! Dnes ještě nejdeme! Ale to ne-
znamena, že nepůjdeme zítra! Půjdeme brzy!
Velmi brzy!“ . . .

Olbracht v „Rudém Práva“ 19. září t. r.: „Není v moci nikoho,
ani jednotlivcové, ani skupiny lidí, ani strany, aby dělala revo-
luci. V moci jednotlivcové je provést atentát, v moci skupin
a stran uspořádat puč, nikoliv revoluci. Revoluce přichází sama.
Revoluce se nedělá, revoluce přichází“ . . .

Olbracht v „Rudém Práva“ 17. září t. r.: „Třetí internacionála
jest ne svým vnitřním socialistickým obsahem, nýbrž svou
formou, útvarem rozdílným od internacionály druhé. Jest to
organizace bojovná, organizace aktivně revo-
luční. Kdežto účelem, či lépe řečeno dějinným smyslem druhé
internacionály bylo rozptýlené dělnictvo zorganizovati, vstřípiti
mu třídní vědomí a socialisticky je vychovávat, to jest působiti
do šířky, organizuje třetí internacionála právě jen socialistické
skupiny nejuvědomělejší, proletářské živly naprosto ne-
kompromisní, odhodlané, vědomě si cíle a od-
povědnosti. Nejde již o množství, nýbrž o jakost. Koho
podmínky odstrašují, kdo se bojí pevně bojovné disciplíny, kdo
v sobě necítí dosti odvahy stát se aktivním vojákem revoluce,
nechť prostě do III. internacionály nevstupuje. Leč členství
třetí internacionály dává kromě velkých povinností i
velká práva. Pouze člen třetí internacionály — a nikdo
jiný! — bude mít po dokonané revoluci právo prováděti dikta-
tura proletariátu. Členství v třetí internacionále je zároveň
legitimací k diktatuře, která po převratu přijde!“ . . .

Čtete jen pozorně tyto projevy Olbrachtovy! „Revoluce se nedělá — revoluce přichází sama!“ — to značí, že Olbracht se zřekl na jedné straně zodpovědnosti za vyvolání revoluce, že utíká od měř — a na druhé straně volá Olbracht do řad bojovně, aktivně revolučních, volá do revoluce jasnými slovy: „Čas kvapí! Třeba křeh pájda v ten boj a budou mít legitimaci třetí internacionály, — právo k diktatuře...“

Toto slibování diktatury a provozování vlády určité skupiny lidí nad celým národem, to rážové a pravdě neodpovídající malování národního Ruska, to jsou především ty „poměry“, které ovšem nepřicházejí s háry jako dešť anebo zemětřesení, nýbrž přímo z út Smeralových a Olbrachtových.

Který dělník by odolal při líčení ráje, při čtení obrázků a feuilletonů, jež odpovídají jeho iluzím? Soudruh Olbracht byl v Rusku, viděl to na vlastní oči, prožil tam jistý čas — stejně i soudruh Smeral, Sonnenschein, Vajstauer, Malifová, Vaněk — jak jim možno navěští? Člověk přece vždycky věří rád tomu, co by si přál mít vyplněné, to, po čem touží...

Nadarmo utývají si Smeral a Olbracht ruce a svalují vinu na „poměry“. Správně napsal nedávno na jejich adresu realista prof. Dr. Rádl:

... „A to jsou vůdcové lidu? Ti mohou v dnešní strašně vážné době mluvit o tom, že oni vidí lepší budoucnost a že nás k ní dovedou? Jak jest to úžasné nesvědomitě, když Olbracht napíše, že „revoluce nemusí být vždycky krvavá“. Jak to vi Olbracht, že ta revoluce, do níž on bez nejmenšího pocitu osobní zodpovědnosti šel, že nebudě krvavá? Máže za to ručit? A komu na světě může se spravedlivě zapřisáhnout? Což jestli přece jen poteče krev, pomyslí Olbracht na to, že on brousí nůž, který tu krev proleje? Neal jen ten katem, kdo věší, neal ten, kdo párouči vědet, nýbrž ten, kdo budí v lidu náladu, za něž nezodpovědní lidé věší. Ba budíž jasné a se všemi důsledky pro české lidi řečeno: kdo dávd rozkaz kvraždě, má spoň tu čest, že osob-

... ně za rozkaz ruží; ale kdo se schovává za „poměry“, u toho pozor na svědomí!“ ...
V Rusku provedli komunisti sociální revoluci podle method, jaké popisuje Smeral v šestnáctém listě své „Pravdy o sovětském Rusku“ při líčení Leninovy strategie třídního boje:

„V první řadě po dobytí politické moci nesmí se starý aparát uvést do chodu, nýbrž přes křik maloměstských polekanců a hrozby sabotáží třeba ho roztrástit, aby z něho nezůstal kámen na kameni...“

V sovětském Rusku se pokračovalo podle těchto slov a to tak důkladně, že se v první řadě bolševismu rozbíjely nejen vnější prostředky exekutivní moci starého státu (což by bývalo ve shodě s marxismem*), ale rozbíjely se a ničily i cenné statky, stroje, rozrušilo se poštovníctví, transport a nadělo se tak bezmýrných škod.

Komunisté se v sovětském Rusku i u nás odvolávají stále na Marxe. Avšak Marxovo učení je učení lásky, je to učení filozofa, směřujícího každým slovem, každým spisem a celou bytostí své bohaté duše k ustavení nového společenského řádu, k zdokonalení a povznesení výroby, k povznesení proletariátu a k vytvoření jediné velké šťastné pracovní organizace všeho lidstva. Komunisté citují z Marxe často jeho slova o revoluční diktatuře proletariátu a slova z jeho manifestu o převratu celého dosavadního řádu, zvláště pak tyto řádky:

*) Zmínují-li se v této kapitole obšírněji o marxismu a jeho poměru k ruským bolševikům, činím tak zámyslně proto, že Marxovo jméno berou stále nadarmo právě ti, kteří k němu mají ve skutečnosti velmi daleko. Marx uvažuje všude o skutečných hospodářských poměrech a posuzuje vše reálně, rozumně. Právě proto, že je učení Marxovo při vši vznešenosti svých cílů tak logické a střízlivé, spočívá v něm ta velká síla. Protože Marxovým jménem se kryjí ruští komunisté a zneužívají ho dokonce k třídnímu proletářským řad v Rusku i v ostatním světě, je potřeba ukázat na to, jak se odchýlili od slov Marxových zrovna ti, kteří o něm nejvíce mluví a sebe považují za pravověrné marxisty, ostatní socialisty — sociální demokráty v to zahrnuje — pak nazývají zrádci marxismu! Jak bolestně a trapně působí, když si Lenin dovolí napsat pamflet, v němž mluví o Kautském jako o renegátu socialismu, nebo když se vyjádří s despektem o znamenitém a zasluhujícím vůdci vídeňského proletariátu Ottu Bauerovi!

...„Veřejně prohlašuji, že jejich cíle (komunistů) může být dosaženo pouze násilným převratem celého dosavadního společenského řádu.“ ... (Marx z r. 1848).

„Měšťáci historikové vylíčili dávno přede mnou historický vývoj tohoto boje tříd a měšťáci ekonomové ekonomickou anatomii tříd. Co já učinil nového, bylo dokázat: 1. že existence tříd je vázána jen na určité, historické vývojové boje výroby; 2. že třídni boj vede k diktatuře proletariátu; 3. že tato diktatura sama tvoří předchod k odstranění všech tříd a k netřídni společnosti.“ ... (Marx z r. 1852).

V sovětském Rusku sledáváte se stále s Marxem takto citovaným a chápaným jednostranně a nesprávně.

Ruští komunisté přecházejí beze všeho na př. tato krásná slova Marxova, napsaná v jeho mladistvých letech v „Manifestu“:

„První krok jest povznesení proletariátu nad panující třídu, jest vybudování demokracie“ ... a na jiném místě:

„Proletariát využije své politické moci k tomu, aby buržoazii vyruval postupně (doslovně „nach und nach“) celý kapitál“ atd.

Pro lidi dobré vůle, pro ty, kdo počítají s realnými poměry a pro ty, jimž proletariát není jen nástrojem k dosažení osobního prospěchu, nýbrž drahým bratrem a částí vlastního těla, není nejmenší pochyby o tom, jak třeba vykládat „Manifest“. Není při tom potřeba otálet ani k té důležité okolnosti, že lidé, parlamenty, vlády a celé puněry za doby napsání „Manifestu“ (před 80 roky!) vyhlížely docela jinak než dnes...

Avšak dejmo tomu, že opravdu jsou v „Manifestu“ nejasnosti, které připouštějí dvojný výklad. My však máme přece i jiná díla Marxova a Engelsova, napsaná ještě po „Manifestu“ a tvořící vlastně životní dílo Marxovo, totiž jeho „Kapitál“, máme tu dále různé projevy Marxovy a Engelsovy z jejich mužných let.

Janá jsou hlavně slova, která pronesl Marx roku 1872 na schůzi holandských dělníků v Amsterdamě, kde řeší právě otázku taktiky příštího postupu. To je pro nás nejdůležitější. Neboť konečný cíl zůstává stejný u komunistů jako u sociálních demokratů — jenom cesty vedoucí k tomu cíli se rozcházejí.

Komunisté jsou podle Lenina — sociální demokraté podle Marxe. Ze leninismus není totiž co marxismus, ukazují právě slova, pro-

nesená Marxem po jeho velkých zkušenostech životních a po dlouholetém bádání r. 1872:

„Dělník musí mít jednoho dne politickou moc v ruce, aby založil novou organizaci práce. Musí povolit starou politiku, jež udržuje staré instituce... Ale netvrdili jsme, že cesty vedoucí k tomuto cíli musí být všude stejné. Víme, že máme vzít ohled na instituce, mravy a zvyky různých krajů a nepopíráme, že jsou země jako na př. Amerika, Anglie (a kdybych Vaši zemi lépe znal, dodal bych snad i Holandsko), kde mohou dělníci dosáhnout svého cíle pokojnou, mírnou cestou“...

A jako by byl viděl do budoucna, prohlásil starý přítel Marxův Engels docela jasně:

„Můžeme si představit že stará společnost, pokojně vstoupí do nově v těch zemích, kde zástupci lidu soustředí na sebe moc a kde se může ústavně provést vše, co se zamýšlí, jakmile většina národa za tím stojí — v demokratických republikách jako je Francie a Amerika a v monarchiích jako je Anglie, kde je dynastie proti vůli lidu bezmocna!“...

Každý, kdo nechce jen štvát a rozvracet a dívat se se vzrušením na lid zmučený válečnými bídami a manifestující a revoltující jako na divadlo a na látku pro romány nebo psychotechnická studia — každý člověk, který nechce téžít cynicky z bíd proletariátu a drát se přes záda proletariátu na vedoucí místo i za cenu svržení dělnictva do ještě větší bíd, do hladu, zimy a nemoci — pochopí, co znamenají tato slova Marxova a Engelsova, i kdyby mu nebyl jinak znám celý obsah jejich hlubokého učení.

Starý sociální řád je nemravný, je podlý a musí padnout. Nový duch věje světem. Dělník rukou a hlavou se dostává a dostane k veslu, nikdo není s to zadržet uskutečňování nového pořádku před silou proletariátu, za nímž stojí nejen fyzická síla, ale i oprávněnost a čistota jeho ideálů. Avšak hrdova starého společenského řádu musí se proletariátem bourat systematicky (a — jak to nedávno velmi trefně řekl dr. Görlich — tak, aby nezaspala pod svými satínami i proletariát na bourání pracující). Více než polovina obyvatel naší republiky je socialistická, v průmyslových centrech republiky, v ohniskách jejího hospodářského i politického života hrají dělníci nejdůležitější roli, na Hradčanech sedí bývalý dělník, vyučený kovář a myslitel, jemuž je blaho pracujícího lidu

nade vše a jehož celý život je jedinou apotheosou práce — nač tedy u nás ničt, rozbíjet a kázat o tom, že „nový svět se může zrodit jen na zháze a troskách?“ —

Nač to mluvení o tom, „že po dvou letech dostala se naše republika do rukou keřasů a zahraničních dobrodruhů“ a že je to „erálů a všech možných dobrodruhů“, když to za první není pravda, protiže zdrcující většinu národa tvoří dělníci a malí lidé průmysloví a zemědělská, k nimž se přidávají a s nimiž půjde i zproletarišovaný úřednický stav — a když dále při rozumné a pevné, všem imponující politice, bude mít sevřená socialistická fronta tolik síly (bez nadělání trosek z nynějšího hospodářství, jak se stalo v Rusku), aby vyhnala z republiky a zbavila se i všech „kolčakovských generálů i velkochrapounů i keřasů a zahraničních dobrodruhů“, Krev při tom téci nemusí, stačí sebevědomá a se skutečnými hospodářskými i politickými poměry pracující politika, tak jak to řekl Engels přesvědčivými slovy v předmluvě k Marxovým „Třídenním bojům ve Francii“ (r. 1895):

„Ironie světových dějin obrací všechno vzhůru nohama. Nám revolucionářům a lidem pracujícím pro převrat daří se daleko lépe při používání zákonných prostředků než nezákonných nebo než při převratu. Strany pořádku — jak se samy nazývají — zahynou právě následkem zákonného stavu, ježž ony samy stvořily. A když my nebudeme takoví blázní (wahnsinnig), abychom jim pro potěšení dali se vohnat do pouličního boje, potom již nezbude nic jiného, než prolomit tu jim tak fatální zákonnost“ ...

V jakém příkřem kontrastu stojí proti těmto slovům these komunistů, kteří chtějí metody, užité za specificky ruských poměrů (a ještě k tomu nešťastně užité, jak ukázaly výsledky a zoufalý stav země), přenášet na celý svět, dokazuje zvláště výrazně Leninovo volání k americkým dělníkům:

...„Ve skutečnosti přijme na sebe třídní boj v revolučních časech vždycky a nevyhnutelně formu občanské války, a občanská válka je nemyslitelná nejen bez ničivých rozruch nejhoršího druhu, ale je nemyslitelná i bez teroru a omezení formální demokracie v zájmu války!“ ...

Nečtí tato slova — a dala by se jich citovat z Lenina (který platí ještě za umírněnějšího) celá řada — direktně jako kultus násilí a

krvavé vojny? Tak mluví Lenin, jak teprve Trockij, Radek, Zinovjev a zvláště Dzeržinskij! A praxe je, bohužel, horší slova ...

Když straší Lenin a s ním u nás i Šmeral, Olbracht a jejich tisk, když hrozí a při tom se lekají zodpovědnosti prohlašováním, že „revoluce se nedělá, že přichází sama jako zemětřesení a dešť z nebes“, napadají tu nutně slova z korespondence Marx-Engelsovy (ze 4. září 1870):

...„Hrůzovládou vyrozumíváme vládu lidí, kteří nahánějí hrůzu a naopak, je to vláda lidí, kteří jsou sami ustrašení. Teror, to jsou většinou bezpotřebné krutosti, jichž se dopouštějí lidé, kteří sami mají úzkost, ke svému uspokojení“ ...

Prof. dr. Zdeněk Nejedlý napsal nedávno v „Realistické Stráži“ stať o problému revoluce, již otisklo celou i „Rudé Právo“ (10. října t. r.). Vyvrcholením tohoto článku jsou tato výborná slova.

...„Měříme-li tedy dnešní naše revoluční síly, jichž jest třeba k úspěšnému vedení revoluce, v níž žijeme, vidíme, že netrpíme nadbytkem, nýbrž naopak *nedostatkem revolučních sil*, ovšem sil opravdových, tvořivých. Myslím proto, že našim úkolem dnes nemá býti stále jen zakřikovat revoluci v české duši a strašiti jí všechny bázlivé, nýbrž naopak, že se máme starati o to, abychom podle potřeb doby zrevolucionovali naše myšlení a chtění. Zrevolucionujte český Kocourkov, radil prof. Masaryk v době, kdy národ byl rovněž v těžké krizi, a to platí také dnes. Kdybychom byli revolucionáři, věděli bychom, co si počíti i s reakcí i s lacinou pseudorevolucí, dělanou slovy, a pak by nám bylo i v dnešní revoluci lépe. Ale právě proto, že jsme tak málo revolucionáři, stává se revoluce, v níž žijeme, vleklou chorobou a tím i nebezpečnou celému našemu národnímu organismu“ ...

Ostravští dělníci podali v polovici srpna svoje memorandum s požadavky, jež zrevolucionují náš sociální a hospodářský řád — jež značí radikální socialisaci republiky a při tom uchraňují naši republiku před rozvratem a hladem, jež postihly sovětské Rusko.

Ostravští dělníci — elita našeho průmyslového dělnictva — jsou revoluční i tvořiví, oni nezakládají ruce v klín a nečekají fatalisticky na okamžik, kdy spadne s hora revoluce jako dešť, nečekají také na okamžik, až se objeví rudí kozáci na karpatských horách (což,

když bude sovětské Rusko poraženo a kozáci vůbec nepřijdou, ostravští dělníci nestraší též čezvyčajkami a diktaturou — oni chtějí dělat skutečně revoluci, chápou se jí, řídí ji sami a nevědomě, energicky žádají v určitých postulatech splnění toho, čím touží všichni proletáři a dělníci rukou i hlavou této republiky.

Je charakteristické, že Šmeral, Olbracht i ostatní naši komunisté nezmínili se při líčení rozbíjení starých řádů a společenského aparátu v Rusku o tom, že pod troskami leží i všichni socialisté ruské, že v žalářích úpi a jsou pronásledováni hůře než měšťáci ruské sociální demokraté (menševici) i sociální revolucionáři (eseři).

Jestli dnes dr. Šmeral i Olbracht kryjí u nás komunistickou stranu pláštěm strany sociálně demokratické i po svém návratu ze sovětského Ruska, dopouštějí se velmi zvláštního, obojitého, nepřímého jednání. Byli přece v Rusku a viděli na vlastní oči to pronásledování a umlčování ruských sociálních demokratů, viděli přece, že v *sovětském Rusku dělí sociální demokraty od komunistů krev a žaláře*.

Že socialistů nekomunistů, mezi nimi i čelní revolucionáři, kteří trpěli v Sibiři a byli za cara žalářováni a pronásledováni — obrátili se právě nedávno z „Butyrské čjurny“ v Moskvě, kde jsou vězněni, k proletariátu celého světa o pomoc proti komunistickému násill.

Nezapomenu nikdy na tabuli, kterou jsem viděl v červnu t. r. při návštěvě jekatěrinské vojenské nemocnice v Moskvě. V konferenční síni lékařů nad stolem komunistického komisaře, visí návěstí s velkým nápísem:

*„Smrt menševikům (t. j. sociálním demokratům)
a jejich lokajům, eserům!“*

To bylo v době, kdy podle zpráv v cizině v sovětském Rusku byl zrušen teror!

Není nejmenší pochyby o tom, že sovětské Rusko přestane být brzy v očích dělníků tím světlým bodem, kterým přese všechny potíže a zoufalý svůj stav až do nedávna bylo, budou-li bolševici pokračovat doma v pronásledování, žalářování a stílení socialistů nekomunistů a v cizině v rozbíjení proletářských řádů a jejich organizačních politických, odborných i družstevních.

Komunisté a československá republika.

Ivan Olbracht v „Obrázcích ze soudobého Ruska“ (II): „*„Čechoslováci, těch pyšných šedesát tisíc, jsou kdesi ve východní Asii, prodání, zrazení, ošizení, a ze slavných legií vrátí se jen malinké zbytky živých a ohromné seznamy ztrát“*...
Olbracht na schůzi dne 21. září 1920: „*Přicházím z Ruska, kde jsem půl roku pracoval. Jak vidím, jest sen o naší republice u konce, zklamání jest veliké. Pod žezlem Habsburků bylo otroctví menší, než jest dnes“*...
.....*„Kdyby nás deset tisíc táhlo na Hradčany“*...

K těmto Olbrachtovým slovům netřeba vysvětlení, mluví sama za sebe. Proroctví o tažení komunistů na hrad splní se tak, jako proroctví o legiích...

O B S A H

Úvod	str. 5
I. Šmeralova „Pravda o sovětském Rusku“	str. 9
II. Olbrachtovy „Články a Obrázky o soudobém Rusku“:	
1. Obraz Moskvy	str. 20
2. O sytých a hladových lidech v sov. Rusku	str. 26
3. Výroba v sov. Rusku, její organizace a vývoj v posledních letech	str. 53
4. Příčiny katastrofálního poklesnutí a zastavení výroby v sov. Rusku a s tím souvisící bídy	str. 66
5. Finanční rozvrat sov. Ruska	str. 84
6. Může se „nový svět zrodit jen na zráze a troskách?“	str. 91
7. Komunisté a československá republika	str. 99

Kresba na obálce od V. H. Brunnera.

82. 81. Vengrov: <i>Literatury ruské rysy základní.</i>
82. Emerson: <i>Příroda.</i>
83. 84. Albin: <i>Co jsem tekla děti o mateřství. (Rozhovor.)</i>
85. Hrdan: <i>Základní moc lidské myslí. (Rozhovor.)</i>
86. 87. Palacký: <i>Poslední mé slovo. (Rozhovor.)</i>
88. Gregor-Tatovský: <i>Slavné obřady.</i>
89. Poe: <i>Essays.</i>
70. 71. Dr. Pála: <i>Ze vzpomínek sokolových.</i>
72. 74. Novýta: <i>Výprava Napoleona na Rus 1812.</i>
75. Uhlířem: <i>Jedí bez lásky.</i>
76. 77. Dr. Kádner: <i>J. A. Komenský.</i>
78. Eiblmayer: <i>Odkud přišel bratříček? (Rozhovor.)</i>
79. Grot: <i>Nietzsche o Tolstoj. (Rozhovor.)</i>
80. 83. Keller: <i>Romco a Julie na vsi.</i>
83. 85. Dostih: <i>Úvod do studium filozofie.</i>
86. 87. Kolba: <i>Karel Havlíček.</i>
88. 90. Chamberlain: <i>Slova Kristova.</i>
91. Dr. Ráčilka: <i>Hlasní zásady hygienické školství.</i>
92. 93. Emerson: <i>Důvěřuj si!</i>
94. Kunčička: <i>O lidském národaru do světa.</i>
95. Taine: <i>Athletika v Řecku.</i>
96. 97. Tyrdak: <i>V Londýně.</i>
98. 99. Krejz: <i>Jak jsem šel.</i>
100. 102. Tučný: <i>Přes realism.</i>
103. 104. Taine: <i>O ideálu v umění.</i>
105. Flaton: <i>Kriton.</i>
106. Carnegie: <i>Slovo k mladému obchodníkovi.</i>
107. Gorkij: <i>Vzpomínky na A. P. Čechova.</i>
108. Solovjev: <i>O národním a putu z duchovních záklád.</i>
109. - <i>O modlitbě. Z duchovních záklád života.</i>
110. Bismarckem Hübner: <i>Jednotlivost a společenská.</i>
111. 112. Grimmshausen: <i>Dobrodružný paměti.</i>
113. 115. Taine: <i>William Shakespeare.</i>
116. 117. Peřil: <i>Co stane o Shakespeareovi?</i>
118. 121. Taine: <i>Raf mláde. V sílu.</i>